

TALLINNA MÄNNIKÄBI LASTEAIA ÕPPEKAVA

TALLINN 2009

Sisukord

Sisukord	2
Õppekava struktuur.....	4
Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	5
Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted	6
.....	6
.....	6
Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.	6
Erivajadusega laps.....	7
Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus	9
Koostöö lapsevanematega.....	11
Õppekava uuendamise ja täiendamise kord	11
Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	12
Valdkond KEEL JA KÕNE LISA 1	13
2 - 3 aastased	13
3 – 4 aastased	13
4 – 5 aastased	14
5 – 6 aastased	14
6 - 7 aastased.....	15
Valdkond MATEMAATIKA LISA 2.....	16
2 - 3-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	16
3 - 4-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	17
4 - 5-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	17
5 - 6-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	18
6 - 7-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	19
Valdkond KUNST LISA 3.....	21
1,5–3aastasel lapsel:.....	22
3–4aastasel lapsel:.....	22
4–5aastasel lapsel:.....	24
5–6aastasel lapsel:.....	25
6–7aastasel lapsel:.....	26
Soovitavad õppevahendid:	27
VALDKOND „MINA JA KESKKOND“ LISA 4	29
SOTSIAALNE KESKKOND	29
3 – 4 aastane laps:	31
4 – 5 aastane laps:	33
5 – 6 aastane laps:	36
6 – 7 aastased	38
TEHISKESKKOND	41
1,5 – 3 aastane laps:	41
3 – 4 aastane laps:	42
4 – 5 aastane laps	43
5 – 6 aastane laps:	44
6 – 7 aastane laps	45
LOODUSKESKKOND	46
1,5 – 3 aastane laps:	47
3 – 4 aastane laps:	48
4 – 5 aastane laps:	50

5 – 6 aastane laps:	51
6 – 7 aastane laps	52
MUUSIKA Lisa 5	55
Kuni 2 – aastane laps:	55
2 – 3 aastane laps:	55
3 – 4 – aastane laps:	56
4 – 5 – aastane laps:	57
5 – 6 – aastane laps:	57
6 –7 – aastane laps:	58
Valdkond LIIKUMINE LISA 6.....	60
1,5 – 2 aastased	60
2 – 3 aastased lapsed	61
3-4 aastased lapsed:.....	62
4-5 aastased lapsed:.....	63
5-6 aastased lapsed:.....	64
6-7 aastased lapsed:.....	64
ÜLDOSKUSED: LISA 7	66
1 – 2 aastane laps:	66
2 – 3 aastane laps:	68
3 – 4 aastane laps:	69
4 – 5 aastane laps:	71
5 – 6 aastane laps:	74
6 – 7 aastane laps:	76
LISA 8.....	78
LAPSE ARENGU HINDAMINE.....	78

Õppekava struktuur

1. Lasteasutuse liik ja eripära
2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid
3. Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted
4. Rühmade õppe- ja kasvatustegevuse korraldus,
5. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus
6. Erivajadusega lastega tehtav töö
7. Koostöö lapsevanematega
8. Õppekava uuendamise ja täiendamise kord
9. Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel.
10. Lisad:
 - Lisa 1. Keel ja kõne
 - Lisa 2. Matemaatika
 - Lisa 3. Kunst
 - Lisa 4. Mina ja keskkond
 - Lisa 5. Muusika
 - Lisa 6. Liikumine
 - Lisa 7. Üldoskused
 - Lisa 8. Lapse arengu hindamise alused

Lasteasutuse liik ja eripära

Tallinna Männikäbi Lasteaed on munitsipaallasteaed, mis asub Mustamäe linnaosas aadressil Kadaka tee 155, looduskauni männituka naabruses, eemal suurtest sõiduteedest. Lasteaed asub selleks spetsiaalselt 1967. aastal ehitatud kahekordses hoones ja on ümbritsetud õuealaga.

Lasteaias on 12 rühma: 8 aiarühma, 3 sõimerühma ja 1 erirühm. Aiarühmad jagunevad vanuselisel: 2 kolme-neljaaastaste laste ja 2 nelja-viieaastaste laste ehk nooremat rühma, 2 viie-kuueaastaste laste ehk keskmist rühma ja 2 kuue-seitsmeaastaste laste ehk vanemat rühma. Hetkel on kuus aiarühma omakorda sobitusrühmad, kus koos nõ. tavalastega on rühmas ka erivajadusega lapsed. Sobitusrühmad ei ole kindlaks määratud rühmad, vaid need luuakse vastavalt vajadusele. Erirühmana ainult erivajadusega lastele töötab arendusrühm.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteaia koostöös.

Üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse:

- Kehalist arengut;
- Vaimset arengut;
- Sotsiaalset arengut;
- Emotsionaalset arengut.

Selle tulemusel kujuneb/kujunevad lapsel:

- Terviklik ja positiivne minapilt;
- Ümbritseva keskkonna mõistmine;
- Eetiline käitumine;
- Algatusvõime;
- Esmased tööharjumused;
- Kehaline aktiivsus;
- Arusaam tervise hoidmise tähtsusest;
- Arusaam loodusega kooskõlas elamisest;

Selle tulemusel arenevad lapsel üldoskused:

- Mänguoskused;
- Tunnetus- ja õpioskused;
- Sotsiaalsed oskused;
- Enesekohased oskused;

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

- Lapse individuaalsuse ja tema arengupotentsiaali arvestamine;
- Lapse tervise hoidmine ja edendamine;
- Lapse liikumisvajaduse rahuldamine;
- Lapse loovuse toetamine;
- Mängu kaudu õppimine;
- Humaansete ja demokraatlike suhete väärtustamine;
- Lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustava keskkonna loomine;
- Lapsele turvatunde ja eduelamuste tagamine;
- Üldõpetusliku tööviisi rakendamine;
- Kodu ja lasteasutuse koostöö;
- Eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ja teiste kultuuride eripäraga arvestamine;
- Lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö;
- Õpikeskkond on lapsekeskne;
- Oluline on sallivus isiksuslike, rahvuslike, arenguliste ja teiste erinevuste suhtes;
- Oluline on viisakus ja sõbralikkus suhtlemisel ning käitumises;
- Laste päeva planeerimisel arvestatakse tasakaalustatud päeva põhimõtteid.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus.

Lasteaia õppeaasta algab 1.septembril ning kestab 31.augustini.

Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja õpetaja kavandatud õppe- ja kasvatustegevused.

Õppe- ja kasvatustegevuste planeerimisel arvestab õpetaja erinevate valdkondade eesmärkide lõimimist ühte õppe- ja kasvatustegevusse, kuid jälgib siiski, et igal nädalal käsitletaks kõiki õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab õpetaja lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus kavandatakse õpetajate poolt aasta ja nädalate kaupa.

- Aasta tegevuskavas esitatakse rühma liik ja eripära kirjeldus, aasta eesmärgid valdkonniti, töö erivajadusega lastega, koostöö lapsevanematega, lapse arengu jälgimise kava, nädalateemad, õppesisu ja –tegevused.
- Nädalaplaanis esitatakse nädalateema, tegevused päevade lõikes, tegevuste eesmärgid, üritused, koostöö lapsevanematega ja individuaalse töö valdkonnad.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal teha vajadusel muudatusi. Tehtud muudatused kajastatakse rühma õppe- ja kasvatustegevuse päevikus.

Rühma päevakavad on koostatud koostöös lasteaia meditsiinitöötajaga, arvestades laste arengut, vanust, rühma eripära ja tervislikkuse ning tasakaalu põhimõtetel. Oluline on igapäevane õuesviibimine. Võimalusel viib õpetaja läbi õppetegevusi ka õues.

Suveperioodil 1.juunist 31.augustini toimub õppe- ja kasvatustegevus võimalikult palju õues, käiakse võimalikult palju jalutuskäikudel, rannas, parkides, metsas jne.

Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.

Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning õpetajate ja personali kaasamist.

Erivajadusega laps

Erivajadusega laps on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Mõisted:

Erivajadusega laps on laps, kes vajab ajutiselt või pikemaajaliselt suuremat tähelepanu tema erilise vajaduse tõttu. Keskkonda kohandatakse vastavalt lapse vajadustele. Keskkonna alla kuulub nii füüsiline keskkond, kui õpetaja tegevus.

Diagnoositud erivajadused:

- Füüsiline erivajadus (näiteks PCI);
- Vaimne erivajadus (näiteks Down'i sündroom);
- Sensorne erivajadus (näiteks kuulmislangus);
- Käitumishäired (näiteks hüperaktiivsus).

Diagnoosimata erivajadusega lapsed:

- Andekad ja erivõimelised (näiteks muusika alal);
- Käitumisprobleemidega (näiteks üliaktiivsus);
- Mitte-eesti keelekeskkonnast;
- Õpiraskuste ennetamist vajavad (näiteks koolikohustuse edasilükkamine).

Sobitusrühm on tavarühm, kus lisaks nn tavalastele on 1-3 diagnoositud erivajadusega last.

Arendusrühm on vaimse alaarenguga lastele (kuni 7 last).

Eripedagoog on spetsialist, kes on toeks perele ja õpetajale: on koostöö organiseerija, nõustaja ja vajadusel erivajadusega lapsega individuaalse töö tegija.

Erivajadusega lapse, sealhulgas andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö.

Vajadusel koostavad rühma õpetajad õppeaasta algul koostöös logopeedi/eripedagoogi jt spetsialistidega ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.

Erivajadusega lapsega tehtav töö lähtub konkreetse lapse erivajadusest ja arengutasemest, talle kohandatakse õppe- ja tegevuskava, viiakse läbi kohandatud tegevusi (lihtsamad ja keerulisemad), grupi tegevuses antakse lihtsustatud ülesandeid. Lähtudes rühma nädalakavast viiakse läbi individuaalseid tegevusi (rühmaõpetajate ja spetsialistide poolt).

Arendusrühma töö põhineb laste arengu hindamisele, sellele totuval arenguvestlusele, kus õpetajad koos lapsevanematega arutavad läbi lapse arengu edusammud ja püstitavad uued eesmärgid. Eelnevale toetudes koostatakse igale lapsele individuaalne arengukava. Tegevused on suures osas individuaalsed, kus arvestatakse iga lapse eripäraga ja tema individuaalsete eesmärkidega. Sarnastest eesmärkidest lähtuvalt viiakse tegevusi läbi väikeses grupis, näiteks paarides. Kogu rühmaga viiakse läbi hommikuringid, jalutuskäigud ja osaletakse üritustel. Rühma eripäraks on paljude täiskasvanute tihe koostöö lastega tegelemisel ja vajadusel/võimalusel osalemine ka teiste rühmade tegevustes.

Sobitusrühma eesmärk on luua keskkond, kus kõik lapsed, sealhulgas erivajadusega laps või lapsed, saavad mitmekülgset arendada. Lasteaia poolt nõustavad lapsevanemaid erivajadusega lapsele kõige sobivama rühma leidmisel eripedagoog, logopeed, õpetajad ja juhataja asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal. Lähtutakse konkreetsest lapsest, arvestatakse tema vajadusi ning lasteaia võimalusi. Sobitusrühmade aasta tegevuskava, päevakava ja nädalakava on samasugune nagu nn tavarühmas. Tegevusi individualiseeritakse rohkem, kohandatakse vastavalt erivajadusega laste vajadustele.

Eripedagoogikaalast tööd teevad eripedagoog ja logopeed. Lähtutakse põhimõttest, et iga laps on eriline ja tähtis: laps on alati erivajadusest olulisem. Eripedagoogikaalane tegevus eelkoolieas aitab paljusid suuremaid probleeme ennetada, toetades perekonda ja õpetajat.

Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel. Mitte-eesti keelekeskkonnast lastega suheldakse lasteaias eesti keeles. Eesti keele õppimine toimub igapäevase tegevuse ja suhtlemise käigus. Mitte-eestikeelsest keelekeskkonnast pärit lapsele antakse vajadusel individuaalset abi või kohandatakse tegevusi.

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted, sealhulgas korraldus

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatustsüklist. Õpetajad viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka õpetaja suunatud tegevustes. Vaatluste plaan kajastatakse rühma tegevuskavas.

Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused.

Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.

Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu (18.02.2009) otsusega kasutatakse lapse arengu hindamisel järgmisi meetodeid: vaatlus, intervjuu, laste tööd, fotografeerimine, filmimine, märkmed, sotsiomeetria. Lapse arengu hindamise erinevate meetodite alused kajastatud õppekava lisana nr 10.

Rühmaõpetaja tutvustab lapsevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust. Vähemalt üks kord õppeaastas viib õpetaja lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguveestluse, mis: 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest; 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel. (Ei esitata koos laste fotosid ja nimesid, ei võimaldata kolmandate isikute juurdepääsu rühma õppe- ja kasvatustöö päevikutele ja laste arengumappidele).

Lasteasutuse õpetaja jälgib ja hindab aasta vältel lapse arengut, tehes kokkuvõtte üks kord aastas, kevadel. Arengu kirjelduse annab õpetaja lapsevanemale (terviseasutusele) vajadusel ja/või nõudmisel. Suulise ülevaate lapse arengust ja edusammudest annab õpetaja vanemale jooksvalt igapäevase suhtlemise käigus.

Hinnatakse lapse mänguuskusi, tunnetus- ja õpioskusi, sotsiaalseid oskusi ja enesekohased oskusi.

Kõne hindamisel osaleb lasteaia logopeed, tegeledes ka varajaste kõnepuute väljaselgitamise ja kõneraviga. Lapse arengu kirjeldamisel osalevad oma tähelepanekutega liikumisõpetajad, muusikaõpetajad ja eripedagoog. (muusikaõpetajad ja liikumisõpetajad põhiliselt füüsilise arengu kirjeldamisel; muusikaõpetajad ja eripedagoogid vaimse ja sotsiaalse arengu kirjeldamisel)

Lapse arengu hindamisel kasutatakse vaatluslehti hinnangute ja tähelepanekute tegemiseks ning laste tööde analüüsi. Tunnustatakse toimetulekut, arenemist, väärtustatakse saavutatut. Iga last hinnatakse lähtuvalt tema individuaalsest arengust.

Arengukirjelduse koostamisel on orientiiriks laste oskuste taseme vaatluslehed vanustes:

1,5 – 3 a (sõim)

3 – 4 a (noorem rühm)

4 – 5 a (noorem rühm)

5 – 6 a (keskmise rühm)

6 – 7 a (vanem rühm)

Oskuste taseme hindamise aluseks on lapse arengu eeldatavad tulemused (vt. alushariduse riiklik õppekava). Lapsi vaadeldakse ja hinnatakse rühma õpetajate poolt valitud vaatlusvormide ja arengu hindamise vormide alusel.

Koostöö lapsevanematega

Lasteaed tunnustab perekonda kui lapse esmast kasvukeskkonda ja teeb koostööd peredega. Koostöö põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel, lapse igakülgse arengu ja turvalise maailmapildi kujunemise nimel.

Igapäevaselt toimub suhtlemine ja infovahetus pereliikmete ja õpetajate vahel lapse arengu edusammude, peresündmuste ja lapse kogemuste üle. Lapsevanemad on oodatud osalema rühma igapäevaelus ja üritustel.

Õpetaja teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest.

Õpetaja loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes.

Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele.

Kord (või kaks) aastas annab õpetaja infot lapse arengu kohta, toetudes arengu hindamisele.

Iga rühma esindaja kuulub lasteaia hoolekogusse, osaledes otsustamisprotsessides.

Õppekava uuendamise ja täiendamise kord

Tallinna Männikäbi Lasteaia õppekava on arenev dokument.

Järjepideva arendustöö käigus vaadatakse aegajalt läbi õppekava puudutavad küsimused ja muudatused esitatakse heakskiitmiseks pedagoogilisele nõukogule ja lasteaia hoolekogule.

Õppekava parandus- ja muudatusettepanekud esitatakse õpetajate poolt pedagoogilise nõukogu koosolekul ja lapsevanemate poolt hoolekogu esindaja vahendusel hoolekogu koosolekul.

Õppekava täitmist analüüsitakse 1 kord aastas koos õppe- ja kasvatustegevuse analüüsiga lasteaia pedagoogilises nõukogus ja hoolekogu koosolekul.

Vajalikud muudatused ja parandused viiakse sisse 1 kord aastas pedagoogilise nõukogu otsusega. Õppekava uuendamise korra täitmise eest vastutab lasteaia direktor.

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu lähtub koolieelse lasteasutuse riiklikust õppekavast, on vastavuses Tallinna Männikäbi Lasteaia õppe- ja kasvatuseesmärkidega, arvestab üldtunnustatud pedagoogilisi printsiipe ja konkreetses rühmas laste arengut ja eripära.

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu kajastub rühmade aasta tegevuskavades, eesmärgid ja eeldatavad tulemused on antud põhivaldkondade kaupa õppekava lisades.

Õppekava erinevate valdkondade eesmärgid igale vanuserühmale on toodud õppekava lisades 1 – 6.

Eesmärk:

1. laps tuleb toime igapäevases suhtluses;
2. kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
3. tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Sisu:

1. keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;
2. suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
3. lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

1. Lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
2. Peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
3. Suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
4. Õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
5. Mitmekesisistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

2 - 3 aastased

- tunneb ja kasutab oma nime;
- jäljendab kõnet ja vastab tuttavale täiskasvanule;
- kuulab ja järgib täiskasvanu ütlusi;
- kasutab 1-, 2-sõnalisi lauseid;
- kasutab umbes 50 sõna (nimi- ja tegusõnad) tuttavas olukorras;
- vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid (osutab pildile üksiku sõna ütlemisega pildi kohta).

3 – 4 aastased

- osaleb dialoogis (esitab küsimusi, väljendab soove);
- kuulab ja mõistab kõnet, mis pole vahetult seotud suhtlussituatsiooniga;
- kasutab lihtlauset, milles esinevad nimi-, tegu-, omadus- ja asesõnad;
- suhtleb hea meelega ja saadab oma mängu lihtsa kõnega;
- kasutab mõningaid üldnimetusi;
- vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid;
- kuulab sisult jõukohaseid etteloetud tekste;
- kommenteerib enda ja kaaslaste tegutsemist.

4 – 5 aastased

- algatab ise suhtlemist;
- suhtleb meelsasti eakaaslastega ühises tegevuses;
- Ütleb oma nime ja lähedaste nimesid;
- osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab soove ja vajadusi;
- loeb peast või kordab järele 2-4 realist luuletust;
- kasutab kõnes nii üld- ja liiginimetusi;
- kasutab mõningaid liitsõnu;
- tunneb ja nimetab üksikuid tähti;
- matkib lugemist ja kirjutamist;
- esitab küsimusi ümbritseva kohta ;
- kasutab kõnes rindlauseid.

5 – 6 aastased

- suhtleb viisakalt, ootab oma kõne järjekorda;
- räägib oma perest, kogemustest;
- kasutab enamasti õiget keelekasutust;
- suudab jutustada möödunud sündmustest;
- loeb peast liisusalme;
- kasutab lihtsamaid põimlauseid;
- kasutab omadussõnade võrdlusastmeid;
- kasutab kõnes vastandsõnu;
- kasutab tingivat kõneviisi;
- hääldab õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb kuulates ära hääliku sõnades;
- kuulab ettelugemist: on aktiivne (küsub ja parandab vigu);
- kirjutab oma nime ja üksikuid sõnu.

6 - 7 aastased

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel;
- arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- annab oma mõtteid suulises kõnes edasi;
- jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid;
- vahendab oma tundeid;
- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavalt sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti ja veerib kokku 1-2- silbilisi sõnu, tunneb kirjpildis ära mõned sõnad;
- kirjutab joonistähtedega 1-2 silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

Kasutatud allikad:

Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus, 2009. ÕPPE- JA KASVATUSTEgevuse VALDKONNAD. Tallinn

Vabariigi Valitsuse 29. mai 2008. a. Määrus nr 87. KOOLIEELSE LASTEASUTUSE RIIKLIK ÕPPEKAVA.

Laps:

- rühmitab esemeid 1-2 tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ning kirjeldab ja järjestab oma päevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Matemaatika sisu

- Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine.
- Suurused ja mõõtmine.
- Geomeetrilised kujundid

2 - 3-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

Laps:

- rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (suurus, värvus, kuju vms) järgi hulgaks.
- eristab mõisteid üks ja palju ning leiab need erinevate esemete hulgast.
- loendab esemeid ja asju kolme piires ning vastab küsimusele mitu on?

Suurused ja mõõtmine

Laps näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur - väike).

Geomeetrilised kujundid

Laps

- leiab samasuguse kujundi peale-, sisse- või kõrvutiasetamise teel.
- eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid kompimise-veeretamise teel.
- eristab ringi ja ruutu.

Orienteerumine ajas

Laps

- eristab ööd ja päeva.
- vestleb ööle ja päevale iseloomulikust.
- matkib tegevusi (söömine, magamine vms) mängus.

Orienteerumine ruumis

Laps

- orienteerub oma kehal.
- eristab mõisteid ülal- all, kõrval, ees – taga.

- oskab näidata, mis asub üleval, all, kõrval, ees või taga.

3 - 4-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

Laps

- otsustab, kas nimetatud ese kuulub/ei kuulu moodustatud hulka.
- seab esemeid üks üheseesse vastavusse.
- paaride moodustamisega saab teada, kas esemeid on võrreldavates hulkades sama palju ehk ühepalju ehk võrdselt.
- loendab esemeid ja asju viie piires ning tunneb arvude rida viieni.

Suurused ja mõõtmine

Laps

- võrdleb ja järjestab kahte eset suuruse (suurem – väiksem), pikkuse (pikem – lühem) ja laiuse (laiem – kitsam) järgi.
- kasutab eelpoolnimetatud mõisteid.

Geomeetrilised kujundid

Laps

- eristab kolmnurka ja nelinurka.
- leiab kujunditega sarnaseid esemeid toast, õuest ja tänavalt.

Orienteerumine ajas

Laps

- leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid looduses, pildidel, vestluses vm.
- eristab hommikut ja õhtut ning kirjeldab nendega seotud tegevusi

Orienteerumine ruumis

Laps

- määrab teiste laste asukohta enda suhtes: kõrval, ees – taga (minu ees, minu kõrval).
- määrab esemete asukohta: minu pea kohal, minu jalgade all.

4 - 5-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

Laps

- rühmitab esemeid ja olendeid kahe erineva tunnuse alusel.
- võrdleb esemete hulki elemente üks üheseesse vastavusse seadmisega.
- otsustab kas esemeid on võrreldavates hulkades võrdselt, rohkem kui, vähem kui.
- loendab esemeid ja asju 10 piires ning tunneb arvude rida 10-ni.

Suurused ja mõõtmine

Laps

- järjestab esemeid kõrguse (kõrgem – madalam) järgi
- järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.

Geomeetrilised kujundid

Laps

- näeb ja kirjeldab ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi.
- leiab sarnaseid kujundeid ümbritsevast.

Orienteerumine ajas

Laps

- leiab aastaegadele iseloomulikke tunnuseid looduses, pildidel, vestluses vm.
- teab ja eristab ööpäeva osi: hommik, päev, õhtu ja öö ning kirjeldab nendega seotud tegevusi ja sündmusi.
- eristab mõisteid eile – täna – homme

Orienteerumine ruumis

Laps

- määrab enda asukohta teist laste ja asjade suhtes (ma olen laua taga; Merikese ees; katuse all; vaiba peal)
- määrab vasakut ja paremat poolt.

5 - 6-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

Laps

- loendab esemeid ja asju 12 piires ning tunneb arvude rida 12-ni.
- nimetab arvule eelnevat/järgnevat arvu.
- tunneb numbrimärke.
- võrdleb arve (on suurem kui, on väiksem kui).
- paneb kokku kahe hulga esemed.
- võtab ühest hulgast esemeid ära.
- liidab ja lahutab.

Suurused ja mõõtmine

Laps

- leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema- väiksema – sama suure ning kontrollib tulemust objekte kõrvutades.
- järjestab kuni 5 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.
- hindab kaugust silma järgi.
- mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtvahenditega.
- järjestab esemeid raskuse ja paksuse järgi.

Geomeetrilised kujundid

Laps

- koostab mustreid.
- laob kujunditest pilte.
- rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.

Orienteerumine ajas

Laps

- teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi.
- kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel.
- eristab mõisteid kiiresti – aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.

Orienteerumine ruumis

Laps

- määrab eseme asukohta teise eseme suhtes (all – peal, kohal, keskel, äärel, vasakul - paremal).
- orienteerub ruumis ja õues juhendite järgi.

6 - 7-aastase lapse arengu eeldatavad tulemused

Hulgad, loendamine, arvud ja arvutamine

Laps

- mõtestab arvude rida 12-ni.
- liidab ja lahutab 5 piires ning kasutab sümboleid +, -, =.
- koostab matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga järgi.

Suurused ja mõõtmine

Laps

- teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km.
- teab massimõõtu kg ning mahumõõtu l.
- teab rahaühikuid kroon ja sent ning kasutab neid mängutegevustes.
- mõõdab pikkusi, raskusi ja vedelikke kokkulepitud mõõtevahendiga.

Geomeetrilised kujundid

Laps

- eristab ruumilisi kehi (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik, kolmnurk).

Orienteerumine ajas

Laps

- teab kuude nimetusi.
- teab enda sünniaega (sünnikuu, - päev ja –aasta)

- määrab kellaega täistundides
- koostab päevakava
- kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem – varem, noorem – vanem.

Orienteerumine ruumis

Laps

- orienteerub tasapinnal (paberil).

Kunstiõpetuse eesmärgid, sisu ja korraldus.Eesmärgid on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevust kavandades ja korraldades:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
 - 1) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
 - 2) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
 - 3) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
 - 4) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
 - 5) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
 - 6) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

1,5–3aastasel lapsel:

Kujutamine ja väljendamine

- Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest;
- Leiab kritseldusete hulgast nime(tuse) andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid;
- Leiab ümbritsevas juhendamise toel sinise, kollase, punase ja rohelise värvi.

Kujundamine

- Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (nt lillepotti, paberit, taskurätti, papptaldrikut, palli, sokki, plastiliinist plaati, kivi jne).

Voolimine

- Tükeldab ja liidab voolimismaterjali ka nn teadvustamata, luues kujundeid ja andes neile erinevaid nimetusi;
- Õpetajat jäljendades muljub ja näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale;
- Teeb sõrme või pulgaga pehmesse voolimismaterjali jäljendeid.

Joonistamine

- Kritseldab hoogsalt;
- Joonistab järele vertikaalse, horisontaalse joone;
- Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega (rasvakriitide, pehmete pliiatsitega jne) erinevaid jälgi (täppe ning vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke ja spiraalseid jooni), püsides paberi piirides.

Maalimine

- Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu;
- Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega;
- Vajutab jäljendeid, kattes templi iseseisvalt värviga.

Meisterdamine

- Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke;
- Katab aluspinna liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Vaatleb pilte, näidistöid ja raamatuillustratsioone ning vastab küsimustele;
- Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

3–4aastasel lapsel:

Kujutamine ja väljendamine

- Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega;
- Jutustab oma piltides tuttavatest asjadest;

- Tunneb ümbritsevas sinise, punase, kollase ja rohelise värvi.

Kujundamine

- Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba;
- Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega.

Voolimine

- Rullib ja veeretab voolimismaterjali iseseisvalt;
- Loob lihtsaid esemeid tekkinud vorme liites, kujutab loomi;
- Voolimispulgaga kujundab spontaanselt eseme pinda;
- Õpetaja abiga püüab piklikke vorme spiraaliks keerata, kaht haru omavahel keerates palmikuks ühendada;
- Voolimismaterjalile spontaanselt erinevat kuju andes loob oma fantaasiakujundeid, surub loodud vormi kokku ja alustab uut;
- Liidab loodud voolingule väiksemaid osi (väikesed ümarvormid kaunistuselementidena, silmadena jne).

Joonistamine

- Joonistab lihtsaid vorme;
- Joonistab ümarvorme ning tõmbab sellest erineva suuna ja erineva pikkusega jooni;
- Ühendab joonistustes lihtsaid kujundeid;
- Tõmbab kindla suunaga jooni (lillele varre, õhupallile nõõri).

Maalimine

- Maalib enamasti spontaanselt;
- Loputab pintslit, kui seda talle meelde tuletada;
- Õpetajaga koos teeb pintslivajutusi pintsli külgedega;
- Töötades vesivärvidega avastab värvide olemust – üksteise sisse sulades tekivad uued toonid.

Meisterdamine

- Kortsutab iseseisvalt ka tugevamat paberit, nt värvilist paberit ja ajalehti;
- Lõikab paberist ribasid ning teeb sisselõikeid;
- Koos õpetajaga liidab materjale liimi või plastiliiniga.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Vaatleb pilte, raamatuillustratsioone, vastab küsimustele, avaldab ka arvamust;
- Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

4–5aastasel lapsel:

Kujutamine ja väljendamine

- Kujutab naturist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täienevad ja muutuvad keerukamaks;
- Jutustab oma piltides nii tuttavatest asjadest ja kogetud sündmustest kui ka oma fantaasiatest;
- Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt.
- Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvaid vahendeid;
- Võrdleb heledamaid ja tumedamaid värvitoone ning tunneb sinist, kollast, punast, rohelist, valget, musta, pruuni ja roosat.

Kujundamine

- Koostab elementidest lihtsa kordumisega mustririba eseme ääri kaunistamiseks (tass, taskurätt jne);
- Kujundab õpetajaga koos tähtpäevakaardi sündmuse meeleoluga sobivate motiividega;
- Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitud kohale esemel (kruusil, taldrikul, pluusil jne).

Voolimine

- Õõnestab ümarvorme süvendit pöidlaga vajutades;
- Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades;
- Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid.
- Ühendab voolitud detaile omavahel.

Joonistamine

- Jooni ja kujundeid ühendades joonistab sümbolitega, mis täienevad ja muutuvad keerukamaks;
- Joonistab ning värvib pindu värvi- ja viltpliiatsitega, kriitide ja söega, muutes joonte tihedust;
- Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.

Maalimine

- Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu;
- Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja –tõmmetaga;
- Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt.

Meisterdamine

- Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemuselt;
- Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid;
- Valib meelepärased meisterdamisvahendid (looduslikku ja tehismaterjali, paberit jms) ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Vaatleb oma algatusel raamatuillustatsioone ja kunstitöid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust;
- Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töödes kujutanud, ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud;
- Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

5–6aastasel lapsel:

Kujutamine ja väljendamine

- Kujutab äratuntavalt, inimesi, loomi, ehitisi, masinaid, loodust;
- Jutustab temaatilistes töödes oma tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest ning miks ta valis just selle kujutamiskiisi;
- Tunnetab ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab neid.

Kujundamine

- Kasutab oma töös koos erinevaid tehnilisi oskusi (nt voolingu üle värvimine);
- Kujundab kaunistusmotiivi või mustri;
- Aitab kujundada tähtpäevadega seotud peolauda ja ruumi.

Voolimine

- Voolib loovalt, kasutades koos naturile omastega ka fantaasiaelemente;
- Annab edasi esemete osade suurusvahekordi, kehaosade asendeid ja lihtsamat tegevust;
- Kasutab voolimispulka erinevate pindade loomiseks;
- Rullib voolimismaterjali ning vajutab sellest välja kujundeid, mida saab edasi töödelda.

Joonistamine

- Joonistab ümbritsevast tuttavaid esemeid ning loob pilte fantaasia järgi;
- Joonistab plaane, erinevaid masinaid ning nendel välja väiksemate osade kuju;
- Kasutab joonistamisvahendite erinevaid võimalusi (kriidi otsaga – kriidi küljega; pliiatsi survest paberile oleneb tooni tugevus; erineva suuna ja tugevusega jooni tõmmates saab luua huvitavaid pindu).

Maalimine

- Katsetab värvide segamist (põhivärvid);
- Helestab ja tumestab (põhi) värve;
- Loob abstraktseid pilte (väljendab värvidega tundeid, emotsioone, aastaaegu);
- Kasutab töös eri jämedusega pintsleid.

Meisterdamine

- Meisterdab huviga karpidest, topsidest, torudest, pesulõksudest, looduslikust materjalist jne;
- Liimib tööle volditud, rullitud ja kääridega töödeldud paberist detaile, lõngajuppe, nõõri, riideribasid jne;
- Täiendab töid loodusliku materjaliga (kasutada PVAd või puiduliimi);
- Teeb lihtsaid lõnga-, tekstiili- ja villatöid (punumine, põimimine, sõlmimine).

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Vaatleb omal algatusel inimesi, loomi, ehitisi, masinaid, loodust, kirjeldab detaile;
- Jutustab oma töödes kujutatust, nimetab, mis materjale ta on selleks kasutanud.

Õppe- ja kasvatustegevuse eeldatavad tulemused

6–7aastasel lapsel:

Kujutamine ja väljendamine

- Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks;
- Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades;
- Jutustab temaatilistes töödes tegelaste tegevusest, omavahelistest suhetest, omavahelistest suhetest ning tegevusajast ja –kahast;
- Rõhutab kõige tähtsamat oma töös värvi, suuruse või asukoha valikuga;
- Tunneb ümbritsevas esinevaid värve ja nimetab erinevaid värvitoone (hallikas, taevasinine jne).

Kujundamine

- Märkab mustri rütmi ja suudab seda jätkata;
- Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades kaunistatavat eset;
- Selgitab omavalmistatud (voolitud, volditud, meisterdatud) esemete otstarvet ja nimetab koha, kuhu see sobib;
- Aitab kujundada tähtpäevaga seotud pealauda ja ruumi.

Voolimine

- Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära;
- Valmistab õpetajaga koos uusi voolimissegusid;

- Niisutab voolingute ühenduskohti esemete tugevdamiseks.

Joonistamine

- Kasutab soovi korral koos erinevaid joonistusvahendeid nende olemusest lähtuvalt;
- Värvib oma joonistatud või värviraamatu kujundeid, varieerides käe liikumise suunda;
- Sobitab pindu kattes heledaid ja tumedaid, peeni ja jämedaid jooni.

Maalimine

- Segab värve uute toonide saamiseks;
- Kasutab töös eri jämedusega pintsleid;
- Vältib värvide määrdumist;
- Kasutab töös pintsli erinevalt (pintsli otsa ja külgi).

Meisterdamine

- Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne;
- Valib eri materjalide liitmiseks ühendusviiside seast oma mõtte teostamiseks sobivamad või leiab oma võtted;
- Valmistab lihtsa mänguasja täiskasvanu tegevust matkides.

Kunsti vaatlemine, vestlused kunstist

- Märkab teoseid või ümbruses leiduvaid objekte vaadeldes ning kirjeldades detaile ja värve ning tajub meeleolu;
- Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtub pärast;
- Kasutab raamatuillustatsioone, fotosid ja kunstiteoseid (sh skulptuure) oma töö lähtealusena, luues oma vaba ja isikupärase variandi.

Soovitavad õppevahendid:

Joonistusvahendid:

- 1) harilikud pliiatsid; värvipliiatsid, akvarellpliiatsid (joonistamiseks sobivad jämedamad pehmed pliiatsid – B, M);
- 2) kriidid, rasvakriidid, õlipastellid, vahakriidid;
- 3) süsi ja söepliiatsid;
- 4) viltpliiatsid.

Värvimisel kasutatavad vahendid:

- 1) erineva laiusega pintsliid (ka maalripintsliid);
- 2) muud vahendid, nt papiribad, pesukäsnad jms.

Värvid:

- 1) kattevärvid (guašš, akrüül, näpuvärvid);
- 2) akvarellvärvid.

Voolimismaterjalid ja vahendid:

- 1) savi;
- 2) plastiliin;
- 3) voolimisvaha;
- 4) omavalmistatud voolimissegud (paberimass, soolatainas, saepurumass);
- 5) erineva kujuga voolimispulgad;
- 6) väikesed tainarullid.

Paberid:

- 1) joonistuspaper maalimiseks, kriitidega joonistamiseks;
- 2) akvarellipaber;
- 3) papp;
- 4) kartong;
- 5) siidipaber;
- 6) krepp-paber;
- 7) majapidamispaper, ajalehed, kalka, küpsetuspaber jne;
- 8) värviline paper;
- 9) värviline kartong.

Meisterdamisvahendid:

- 1) liin (liimipulgad, PVA, tapeediliim, erinevad tuubiliimid);
- 2) käärid;
- 3) naaskel;
- 4) väike haamer;
- 5) traat;
- 6) erineva suurusega karbid;
- 7) looduslik materjal (kõrred, oksad, puukoor, käbid, kivid jms);
- 8) jääkmaterjal (papptorud, plastpudelid, topsid jne);
- 9) tekstiil ja tekstiilijäägid;
- 10) vill, lõng;
- 11) paelad, nõöbid, teip.

Eesmärgid:

1. lapsel on ettekujutus oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
2. laps väärtustab eesti rahvakultuuri traditsioone.

Tulemused

Õppekava läbimisel laps:

1. tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms;
2. kirjeldab oma kodu, perekonda, peretraditsioone;
3. nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
4. mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused,
5. nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone.

Sisu:

1. Mina
 2. Perekond ja sugulased
 3. Kodu
 4. Lasteaed, kool
 5. Ametid. Sotsiaalsed rollid
 6. Sotsiaalsed toimetulekuoskused
 7. Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid
 8. Suhtumine erinevustesse. Teised rahvused
 9. Kodumaa
 10. Eesti rahva tähtpäevad ja kombed
 11. Tervise väärtustamine
 12. Hügieen. Hammaste tervis
 13. Tervislik toitumine
 14. Inimkeha tundmine
 15. Ohuallikad, ohutu käitumine
- 1.5 – 3 aastane laps:

Mina

- Ütleb vastuseks nime küsimisele oma eesnime;
- Vastab õigesti küsimusele, kas ta on tüdruk või poiss;
- Ütleb Väljendab küsimisel enda äratundmist peeglis või fotol;
- vastuseks vanuse küsimisele oma ea aastates või näitab seda sõrmedel.

Perekond ja sugulased

- Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend, vanaema, vanaisa;

- Teab õdede ja vendade hellitusnimesid.

Kodu

- Osutab jalutuskäigul kodukoha tuntumatele asutustele (kool, kauplused);
- Vastab küsimustele oma kodu kohta.

Lasteaed, kool

- Nimetab oma rühma nime;
- Leiab oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik);
- Nimetab rühmas olevaid esemeid;
- Ütleb küsimise korral rühmakaaslaste ja õpetajate ning õpetajaabi nimed.

Ametid. Sotsiaalsed rollid

- Matkib lihtsamaid kodutööde võtteid;
- Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi;
- Osutab oma lasteaiale, mängukaaslastele, õpetajatele;
- Nimetab küsimisel oma lasteaiakaaslaste ja õpetajate ning õpetaja abi nimesid;
- Osutab või kirjeldab, kus on rühma mängu-, magamis- ja söögikoht ning pesemisruum ja WC;
- Matkib täiskasvanu eeskujul enimtuntud elukutsete esindajate tegevust (kokk teeb süüa, arst ravib);
- Paneb täiskasvanu eeskujul asjad õigesse kohta;
- Teeb ettenäitamisel lihtsamaid töid (nt põranda pühkimine).

Sotsiaalsed toimetulekuoskused

- Suhtleb eakaaslastega;
- Ootab oma järje-korda;
- Pöördub abi saamiseks täiskasvanu poole.

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- Teab mõistete hea ja paha tähendust;
- Täiskasvanu meeldetuletamise korral tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab;
- Mõistab endale suunatud keeldude tähendust, muutes täiskasvanu juuresolekul neile vastavalt oma käitumist (loobudes tegevuse algatamisest);
- Lohutab täiskasvanu ees-kujul haiget saanud mängu-kaaslast;
- Osutab või ütleb küsimisel oma sõbra nime;
- Täiskasvanu meeldetuletamisel järgib kokkulepitud reegleid (nt räägime vaikse häälega);
- Selgitab, milleks on igapäevaste reeglite täitmine vajalik (nt toas räägime vaikselt, jookseme selleks ettenähtud kohas).

Suhtumine erinevustesse. Teised rahvused

- mängib ja suhtleb erivajadustega lastega;
- suhtleb teisest rahvusest lastega.

Kodumaa

- Teab Eesti lipu värve;
- Leiab täiskasvanu juhendamisel teiste esemete seast Eesti lipu.

Eesti rahva tähtpäevad ja kombed

- Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse);
- Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi;
- Täidab täiskasvau eeskujul lihtsamaid rahvakombeid (nt vastlaliu laskmine).

Tervise väärtustamine

- Täiskasvanu meeldetuletamisel peseb käsi enne sööki

Hügieen. Hammaste tervis

- Nimetab puhtuse jaoks vajalikke esemeid (seep, vesi, käterätik);
- Peseb ja kuivatab täiskasvanu abiga käsi ja nägu;
- Teab, et võib kasutada ainult oma isiklikku kammi;
- Osutab küsimisel hammaste hooldamiseks vajalikele vahenditele (hambahari ja hambapasta);
- Harjab hambaid täiskasvanu abiga.

Tervislik toitumine

- Osutab küsimisel erinevatele toiduainetele;
- Nimetab tuntumaid toiduaineid.

Inimkeha tundmine

- Osutab küsimise korral peale kehale, kätele, jalgadele, silmadele, suule, ninale ja kõrvadele.

Ohuallikad, ohutu käitumine

- Osutab küsimisel teravale esemele, mis võib haiget teha.

3 – 4 aastane laps:

Mina

- Ütleb küsimisel oma ees- ja perekonnanime;
- Ütleb küsimisel oma vanemate eesnimed;
- Loetleb oma vendade õdede nimed

Perekond ja sugulased

- Teab õdede ja vendade nimesid.

Kodu

- Teab kus linnas või külas ta kodu asub;
- Nimetab oma kodukoha tuntumaid asutusi (kool, kauplused, postkontor, raamatukogu).

Lasteaed, kool

- Nimetab oma lasteaia nime;
- Nimetab lasteaia töötajaid ja nende tegevusi.

Ametid. Sotsiaalsed rollid

- Nimetab vanemate ameteid;
- Kirjeldab lasteaia erinevate ruumide otstarvet.
- Nimetab küsimisel erinevaid elukutseid nende tegevuse alusel (nt pagar küpsetab saia, arst ravib);
- Enne uue tegevuse alustamist korrastab eelneva koha;
- Selgitab miks tuleb märjad riided kuivama panna.

Sotsiaalsed toimetulekuoskused

- Arvestab ühismängudes mängureeglitega.

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- Rakendab iseseisvalt põhilisi viisakusreegleid;
- Põhjendab lihtsa-mate lauakommete vajalikkust (nt noa ja kahvliga söömine);
- Loob lühiajalisi sõprussuhteid;
- Küsimise korral nimetab oma sõprade nimesid;
- Küsimisel selgitab, kes on sõbrad (nt need, kes mängivad koos);
- Põhjendab, miks peab sõpra hoidma (miks ei tohi haiget teha);
- Lohutab omaalgatuslikult kaaslast;
- Järgib kokkulepituid rühmareegleid;
- Selgitab, et reeglid on vajalikud ohutuse tagamiseks.

Suhtumine erinevustesse. Teised rahvused

- Selgitab kuulnud muinasjutu tegelaste käitumise põhjal “hea” ja “halva” tähendust;
- Kirjeldab küsimisel, mille poolest inimesed on erinevad (nt kasv, juuksed);
- Suhtleb teisest rahvusest lastega.

Kodumaa

- Leiab teiste värvuste seast Eesti lipu värvused;
- Leiab Eesti lipu teiste riikide lippude seast;
- Nimetab riigi nime, kus ta elab;
- Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jm).

Eesti rahva tähtpäevad ja kombed

- Nimetab Eesti rahvakalendri tähtpäevi, kus ta ise on osalenud: nt mardi-, kadripäev ja vastlapäev;
- Kirjeldab, kuidas tema käis vastlaliugu laskmas, jõulude ajal loomadele metsa toitu viimas vmt.

Tervise väärtustamine

- Teab mis on tervisele kasulik;
- Teab, miks on vaja tuba tuulutada;
- Teab, et haigena ei tohi lasteaeda, kooli, tööle minna;
- Kirjeldab, kuidas ta ennast haigena tunneb;
- Teab, et mustade kätega võib edasi anda nakkushaigusi ja ussimune;
- Teab peamisi hügieeninõudeid ja omab korraharjumusi.

Hügieen. Hammaste tervis

- Selgitab, miks peab ennast pesema, kammima ja iga päev puhta pesu ja sokid panema;
- Teab hammaste hooldamise vahendeid;
- Peseb hambaid täiskasvanu (suulisel) juhendamisel.

Tervislik toitumine

- Nimetab erinevaid toiduaineid;
- Kirjeldab erinevate toiduainete maitset ja omadusi. (magus, hapu, soolane, kibe, külm, kuum).

Inimkeha tundmine

- Nimetab erinevaid kehaosi;
- Saab aru miks me kasvame.

Ohuallikad, ohutu käitumine

- Nimetab esemeid ja kohti, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid. Trepid, rõdu, aknad, lahtine tuli).

4 – 5 aastane laps:

Mina

- Ütleb oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss);
- Ütleb küsimisel oma kodukoha nime;
- Ütleb küsimisel oma koduse aadressi.

Perekond ja sugulased

- Kirjeldab oma perekonda (pereliikmed + onu ja tädi, pereliikmete nimed ja perekonnanimed);

- Räägib vanavanematest.

Kodu

- Kirjeldab oma kodukohta (kodu, pere, loomad, naabrid);
- Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja 2. Nimetab kodu asukoha: linnas (tanav, linn), maal (talukoha nimi).

Lasteaed, kool

- Kirjeldab oma tegevusi ja mängu;
- Teab oma, võõra ja ühise tähendust.

Ametid. Sotsiaalsed rollid

- Kirjeldab üldtuntud elukutseid oma kodukohas;
- Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid;
- Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust;
- Nimetab lasteaia töötajaid ja nende ülesandeid (nt kokk ttb süüa);
- Nimetab lasteaia nime.

Sotsiaalsed toimetulekuoskused

- Nimetab emotsioone (rõõm, kurbus);
- Vastab telefonile, kutsub soovitud täiskasvanu;
- Kooskõlastab oma tegevust teiste tegevusega;
- Lohutab mängukaaslast.

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- Teab mõistete õige ja vale tähendust;
- Teab üldtuntud viisakusreegleid
- Tunneb ja järgib süües iseseisvalt lauakombeid;
- Nimetab küsimise korral sõbra positiivseid omadusi;
- lohutab ja abistab sõpra;
- Annab andeks ja lepib;
- Abistab vajadusel nõrgemat;
- Küsib luba teiste asjade kasutamiseks;
- Märkab kaaslast ja oskab teisi arvestada;
- Väljendab oma emotsioone teisi arvestavalt (rõõm, mure jm);
- Kirjeldab, millised reeglid kehtivad tema kodus.

Suhtumine erinevustesse. Teised rahvused

- Kirjeldab inimeste erinevusi (keeleline, rassiline, vanuseline, tervisest tulenev) ja abivahendeid (prillid, ratastool, vaegnägemine - valge kepp, vaegkuulmine - kuuldeaparaat);

- Selgitab eluliste olukordade põhjal, mis on õige või vale;
- Näitab oma käitumisega, et hoolimata erinevustest (sh puudega inimesed) tuleb kõikidesse inimestesse suhtuda sõbralikult (nt kaasab teisi oma mängu, jagab mänguasju, pakub maiustusi);
- Nimetab erinevaid rahvusi oma rühmas ja kodukohas;
- Nimetab küsimisel, mis keelt (keeli) räägivad muukeelsed lapsed rühmas.

Kodumaa

- Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid;
- Nimetab sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp;
- Selgitab, millal lauldakse hümnid ja kuidas siis käituda.

Eesti rahva tähtpäevad ja kombed

- Kirjeldab tähtpäevi peres;
- Kirjeldab tuntumaid rahvakombeid (vastlad, mardipäev, kadripäev) ja nendega seotud tegevusi;
- Põhjendab, miks riietutakse mardipäeval ja kadripäeval.

Tervise väärtustamine

- Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted);
- Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud. (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted);
- Teab, mis põhjustab haigusi.

Hügieen. Hammaste tervis

- Selgitab, miks peab enne sööki ja pärast WC kasutamist käsi pesema;
- Peseb iseseisvalt hambaid;
- Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).

Tervislik toitumine

- Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev;
- Nimetab toiduainete rühmad. (terviljatooted, puu- ja köögiviljad, piimatooted, liha-, kala-, muna ja toidurasvad).

Inimkeha tundmine

- Nimetab kehaosi ja teab nende vajalikkust;
- Osutab küsimisel kehal südame, kopsude ja aju asukohale;
- Selgitab küsimisel, milleks on vajalikud silmad, kõrvad, nina.

Ohuallikad, ohutu käitumine

- Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud, ehitised);
- Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades;
- nt tänaval, liivakarjääris, ehitisel; ujumine täiskasvanu järelevalveta; rattasõit kiivrita);
- Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole;
- Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.

5 – 6 aastane laps:

Mina

- Ütleb küsimisel oma sünnipäeva

Perekond ja sugulased

- Teab oma vanavanemate ja lähisugulaste nimesid ja perekonnanimesid

Kodu

- Kirjeldab, mida on koduvalla lipul kujutatud;
- Teab koduvalla peamisi vaatamisväärsusi (kirik, mõisad, pankrannik);
- Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.

Lasteaed, kool

- Teab rühmareegleid ja traditsioone;
- Teab kooli kui õppimise kohta.

Ametid. Sotsiaalsed rollid

- Nimetab pereliikmete elukutseid ja ameteid;
- Selgitab vestluses enimtuntud ametite (nt arst, tuletõrjuja, politsei, õpetaja) vajalikkust;
- Kirjeldab oma lasteaia asukohta;
- Täidab järjepidevalt tööülesandeid;
- Paneb märjad riided ise kuivama;
- Korrastab oma isiklike esemete hoiukohta (riidenagi ja sahtel).

Sotsiaalsed toimetulekuoskused

- Märkab ja mõistab enda ja teiste (ka pildil ja fotol) emotsioone (hirm, kurbus, üllatus, viha-rõõm);
- Valitseb oma emotsioone;
- Kuulab lühiajaliselt kaaslast;
- Suhtub sallivalt kriitikasse;
- Tahab ja julgeb esineda teistele.

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- Põhjustab viisakusreeglite järgimise vajadust;
- Loob püsivaid sõprussuhteid;
- Põhjustab, miks on hea omada sõpra/ sõpru;
- On kaaslaste suhtes abivalmis ja sõbralik, märkab abivajajat;
- Mõtleb koos õpetajaga välja ühised rühmareeglid

Suhtumine erinevustesse. Teised rahvused

- Väljendab oma käitumisega, et inimeste huvid ja arvamused võivad erineda (nt näitab üles viisakat huvi teise tegevuse vastu, mis ei pruugi endale meeldida);
- Selgitab erinevate abivahendite (nt prillid, ratastool, kaldteed tänavatel) vajadust;
- Nimetab 2-3 erinevat rahvust ja keelt ning teab nende kombeid ja traditsioone.
- Suhtleb teisest rahvusest lastega;
- Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).

Kodumaa

- Teab Eesti vabariigi presidendi nime;
- Nimetab Eesti rahvuslinnu ja lille.

Eesti rahva tähtpäevad ja kombed

- Kirjeldab tuntumate rahvakalendri tähtpäevadega seotud kombeid;
- Nimetab Eesti rahvustoite, mida on sünninud (nt kama, verivorst, hapukapsad);
- Kirjeldab oma pere traditsioone.

Tervise väärtustamine

- Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist;
- Selgitab, et suitsetamine sh passiivne suitsetamine (viibimine tubaka-suitsuses ruumis) ja alkoholi tarvitamine kahjustavad tervist.

Hügieen. Hammaste tervis

- Selgitab, miks igal lapsel on oma isiklikud hügieeni-tarbed (kamm, hambahari, käterätt);
- Selgitab, miks tekivad hamba-augud;
- Põhjustab, miks piimahambad ära tulevad. (sest nende asemele kasvavad jäävhambad).

Tervislik toitumine

- Selgitab taldrikureegli põhimõtet (pool taldrikust on täidetud köögi-viljaga, veerand teraviljaga- kartul, riis, tatar või makaron ja veerand liha või kalaga);
- Selgitab, kust pärinevad igapäevased toiduained. (nt kohupiima valmistatakse piimast, leiba tera-viljast);
- Valmistab koos täiskasvanuga lihtsamaid toite.

Inimkeha tundmine

- Nimetab erinevaid meeleelundeid (kuulmis-, nägemis-, haistmis-, maitsmis- ja kompimiselund).

Ohuallikad, ohutu käitumine

- Kasutab terariistu ohutult;
- Selgitab kuidas mõned inimese loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (näiteks autode heitgaasid, põlev plastmass);
- Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud;
- Nimetab hädaabi numbri 112 ja simuleerib selle kasutamist.

6 – 7 aastased

Mina

- Tutvustab ennast;
- Teab oma kohustusi ja õigusi;
- Kirjeldab enda omadusi ja huve;
- Ütleb küsimisel oma pere kontakttelefoni.

Perekond ja sugulased

- Teab oma pereliikmeid ja lähisugulasi;
- Mõistab, et pered võivad olla erinevad;
- Jutustab oma vanavanematest.

Kodu

- Näitab Eesti kaardil oma kodukohta;
- Kirjeldab oma kodu ja kodukohta;
- Teab kodust aadressi ja telefoni;
- Selgitab, kes on ja mida teeb vallavanem, linnapea;
- Teab koduvalla/-linna sümboleid.

Lasteaed, kool

- Teab lasteaia aadressi. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi;
- Nimetab erinevaid ametid lasteaias ja nende vajalikkust;
- Kirjeldab lasteaia kodukorda;
- Kirjeldab, mille poolest lasteaed koolist erineb.

Ametid. Sotsiaalsed rollid

- Teab ja kirjeldab erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust;
- Mõistab töö ja vastutuse tähtsust;
- Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes;
- Selgitab raha otstarvet;

- Nimetab küsimisel, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda (nt tulekahju-tuletõrje haigusarst, liiklusõnnetus-politsei);
- Selgitab raha otstarvet;
- Viib ettevõetud tööd (nõude pesemine, pliiatsite teritamine, ümbruse korrastamine) lõpule.

Sotsiaalsed toimetulekuoskused

- Arvestab eakaas-lastega ja täiskasvanute tunnetega;
- Kirjeldab oma tundeid;
- Tuleb toime tugevate emotsioonidega;
- Oskab mängus kaotada;
- Kirjeldab oma positiivseid omadusi;
- Põhjendab oma seisukohti;
- Lahendab konflikte sõnaliselt;
- Kirjeldab, kuidas ennast kaitsta negatiivsetes olukordades, mis võivad kahjustada tervist või olla eluohtlikud (tubaka, alkoholi, narkootikumide pakkumine, vägi-vald, väärkohtlemine).

Üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid

- Teab mõistete ausus ja autus tähendust ning oskab vastavalt käituda;
- Kontrollib oma käitumist vastavalt üldlevinud viisakusreeglitele ja korrigeerib seda vajadusel;
- Järgib käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jm);
- Mõistab vastutust oma tegude ja käitumise eest;
- Loob ja hoiab sõprussuhet;
- Teab sõpruse tähendust, oskab kirjeldada sõbraks olemist ning sõber olla;
- Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides;
- Kirjeldab oma emotsioone ja tundeid;
- Käitub kaasinimestega tähelepanelikult (vanemad, vanavanemad jt);
- Järgib kokkulepituid ja üldtuntud reegleid

Suhtumine erinevustesse. Teised rahvused

- Arvestab oma arvamustest ja huvidest erinevaid huve ja arvamusi;
- Teab nimetada erivajadustega inimestele vajalikke abivahendeid;
- Pakub abi erivajadustega inimestele oma võimete ja võimaluste piires;
- Kasutab igapäevases kõnes õigesti mõisteid “hea”, “halb”, “õige”, “vale”.
- Nimetab 4-5 erinevat rahvust ja keelt;
- Teab teiste rahvaste kombeid ja traditsioone;
- Nimetab Eesti lähinaabreid (Läti, Soome, Rootsi, Venemaa).

Kodumaa

- Nimetab Eesti riigi sümboleid (lipp, hümn, vapp, lind, lill, kivi);
- Teab Eesti Vabariigi presidentide nimesid.

Eesti rahva tähtpäevad ja kombed

- Teab eesti rahva traditsioone ja kombeid;
- Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev, sõbrapäev jm);
- Kirjeldab tähtpäevade tähistamist oma lasteaias või kodus (kolmekuningapäev, volbripäev, jaanipäev, hingedepäev jm);
- Nimetab riiklikke pühi ja nendega seotud traditsioone (riigi aastapäev, võidupüha);
- Selgitab, et esivanemad ennustasid ilma looduse (loomade ja taimede) ning rahvakalendri tähtpäevade järgi.

Tervise väärtustamine

- Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine;
- Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta);
- Kirjeldab, mis on haigus;
- Kirjeldab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine vägivald);
- Selgitab, kuidas inimesi ümbritsev keskkond või inimeste käitumine võib mõjutada tervist.

Hügieen. Hammaste tervis

- Täidab isiklikku hügieeni harjumuslikult;
- Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus;
- Peseb hambaid iseseisvalt ja õigesti;
- Selgitab, miks tekib hambakaaries (hambaaugud).

Tervislik toitumine

- Nimetab, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve;
- Selgitab, milliseid toiduaineid on igapäevaselt vaja süüa rohkem ja milliseid vähem;
- Selgitab, kuidas toit jääb värskeks ja puhtaks ning kuidas meie toidulauale jõuab;
- Selgitab milline on tervislik eluviis ja mida igaüks saab oma tervise heaks teha.

Inimkeha tundmine

- Teab tüdruku ja poisi erinevusi;
- Selgitab, mis on kopsude, aju, südame ja veresoonte kõige olulisem ülesanne, ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida tervena;
- Mõistab, kuidas need elundid üksteist mõjutavad.

Ohuallikad, ohutu käitumine

- Teab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud);
- Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades;
- Nimetab hädaabinumbri 112 ja oskab seda kasutada;
- Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus, teadvuseta või raskelt vigastada saanud kaaslane);
- Kirjeldab lihtsamaid esmaabi võtteid;
- Selgitab, kuidas käituda eksinuna linnas/maal või metsas.

TEHISKESKKOND

Eesmärgid:

1. laps väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ja ohutult;
2. laps mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
3. laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi.

Tulemused

1. õppekava läbimisel laps:
2. suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
3. mõistab ning märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;
4. kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
5. teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

Sisu:

1. Ehitised, materjalid, sisustus, tööriistad
2. Kodumasinad
3. Jäätmed
4. Sõidukid
5. Jalakäija ohutu liiklemine: valgusfoor ja tänaväületamine
6. Liiklusmärgid
7. Liiklusohutus. Turvavarustus

1,5 – 3 aastane laps:

Ehitised, materjalid, sisustus, tööriistad

- Tunneb ära oma kodu ja lasteaia;
- Nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plast-massist;
- Osutab enamlevinumatele mööbliesemetele;
- Kasutab mängutööriistu (plastmassist haamer ja puust naelad).

Kodumasinad

- Osutab küsimisel kodumasinaga pildile;
- Imiteerib mänguasjadega kodus nähtud kodumasinaga kasutamist.

Jäätmed

- Paneb prügi prügikasti.

Sõidukid

- Osutab küsimisel maanteel sõitvatele autodele, bussidele ja muudele liiklusvahenditele.
- Nimetab küsimise korral sõidukeid (auto, rong, buss, lennuk, laev, tramm, troll);
- Tunneb ära ja nimetab eriotstarbelisi sõidukeid.

Jalakäija ohutu liiklemine: valgusfoor ja tänaväületamine

- Teab valgusfoori tulesid;
- Teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee.

Liiklusmärgid

- Osutab küsimisel autoteele, kõnniteele, teab kus inimesed käivad.

Liiklusohutus. Turvavarustus

- Teab helkuri kasutamise vajalikkust;
- Teab, et tänav pole mängukoht;
- saab aru turvatooli tähtsusest.

3 – 4 aastane laps:

Ehitised, materjalid, sisustus, tööriistad

- Tunneb ära tuttavad teenindusasutused;
- Nimetab maja tähtsamad osad (katus, uks, aken);
- Nimetab mööbliesemeid kodus ja lasteaias;
- Teab, milleks kasutatakse tange ja kruvikeerajat ja imiteerib nendega töötamist.

Kodumasinad

- Nimetab küsimise korral kodus kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat (kell, pliit külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm);
- Nimetab esemeid, mis on valmistatud puidust, plastmassist.

Jäätmed

- Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kogumiskohta (prügikast, prügikott, ämber).

Sõidukid

- Tunneb erinevaid sõidukeid (buss, troll, tramm, takso, laev, lennuk);
- Iseloomustab eriotstarbelisi sõidukeid. (alarmsõidukid, vee-, õhu- ja maismaasõidukid.

Jalakäija ohutu liiklemine: valgusfoor ja tänaväületamine

- Teab milline ja milleks on ülekäigurada (sebra) ja valgusfoor;
- Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline);
- Selgitab, miks autoteed peab ületama ettevaatlikult.

Liiklusmärgid

- Teab liiklusmärkide tähtsust (aitavad ohutult liigelda);
- tunneb mõningaid liiklusmärke

Liiklusohutus. Turvaravustus

- Teab, miks kasutada helkurit;
- On teadlik turvaistme ja –vöö vajalikkusest;
- Teab, et jalgrattaga ja tõukerattaga sõites on vaja kanda kiivrit, põlve- ja randmekaitsmed.

4 – 5 aastane laps

Ehitised, materjalid, sisustus, tööriistad

- Kirjeldab kodumaja omapära: maja osad ja nende otstarve, ruumid ja nende sisustus;
- Nimetab erinevaid ruume lasteaias ning teab nende otstarvet ja sisustust;
- Kirjeldab lasteaia õueala ning seal kasutatavaid vahendeid;
- Kasutab mängutrelli.

Kodumasinad

- Selgitab, et varem puudusid inimestel kodumasinad, mida praegu peetakse väga vajalikeks;
- Kirjeldab kodumasinaid ja -elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte.

Jäätmed

- Kirjeldab, kuidas tema kodus prügi sorditakse;
- Täiskasvanu juhendamisel kasutab säästlikult erinevaid materjale.

Sõidukid

- Kirjeldab liiklusvahendite erinevusi ja teab nende otstarvet;
- Teab eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust;
- Selgitab ühissõiduki kasutamise korda;
- Tunneb ära põhilised teetöomasinad ja teab nende kasutamise otstarvet.

Jalakäija ohutu liiklemine: valgusfoor ja tänavauletamine

- Selgitab maanteel ja kõnniteel liiklemise põhinõudeid (ülekäigurajad, valgusfoor, raudtee ülesõidukoht);
- Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust;
- Selgitab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata üle-käigurajal.

Liiklusmärgid

- Teab liiklusmärkide tähendusi;
- Tunneb liiklusmärki “õueala” ja mõisteid “risttee”, “teeviit”.

Liiklusohutus. Turvavarustus

- Selgitab, kus ja kuidas helkurit kanda;
- Põhjendab miks rulaga, rattaga ja rulluis kudega sõites on vaja kanda kiivrit;
- Selgitab, et autos sõites (sh ka taga-istmel) tuleb kinnitada turvavöö;
- Selgitab turvavööri vajalikkust sõiduki;
- Kirjeldab liikluse iseärasusi maanteel;
- Teab kodu bussipeatust.

5 – 6 aastane laps:

Ehitised, materjalid, sisustus

- Nimetab maja juurde kuuluvaid kõrvalhooneid nii maal kui linnas ja teab nende otstarvet;
- Kirjeldab mööbliesemete otstarvet;
- Tutvub ehtsate tööriistadega.

Kodumasinad

- Kirjeldab täpsemalt kodumasinaid ja –elektroonikat, nende otstarvet ja nendega seotud ohte.

Jäätmed

- Sorteerib ettenäitamisel prügi õigesse kohta;
- Meisterdab jääkmaterjale kasutades.

Sõidukid

- Teab eriotstarbeliste sõidukite tähtsust ja kirjeldab kus ja millistes olukordades neid kasutatakse.

Jalakäija ohutu liiklemine: valgusfoor ja tänavauletamine

- Nimetab ja järgib ohutu liiklemise põhinõudeid;
- Ületab iseseisvalt ohutult sõidutee;
- Ületab tänavat jalgrattaga (jalgratas käekõrval);
- Liikleb maanteel ja kõnniteel, jälgib liiklusmärke (valgusfoor, ülekäigurada);
- Ületab tänavat jalgrattaga (jalgratas käekõrval).

Liiklusmärgid

- Tunneb liiklusmärke: “jalgrattaga sõidu keeld”, “jalgratta- ja kõnnitee”, ”Bussipeatus”, ”ülekäigurada”.

Liiklusohutus. Turvavarustus

- Teab kuidas kasutada turvavarustust (kiiver, põlve-randmekaitsmed jm.) jalgrattaga, tõukerattaga või rulluisudega sõites, ning teeb seda;
- Kirjeldab jalakäija ja jalgratturi ohutu liiklemise põhimõtteid;
- Kirjeldab erinevates ilmastikuoludes varitsevaid ohte liikluses;
- Tunneb ja kirjeldab teed kodust lasteaeda;
- Nimetab hädaabi numbri 112;
- Tunneb liiklusmärkide tähendusi, oskab ühissõidukis käituda (siseneda, väljuda, pileti kasutamine);
- Kirjeldab liiklemise ohtusid erinevates ilmastikuoludes.

6 – 7 aastane laps

Ehitised, materjalid, sisustus

- Kirjeldab vanaaja kodu ja selle sisustust;
- Nimetab maja ehituseks kasutatavaid materjale (puit, kivi jm);
- Nimetab teenindus- asutusi ja nende vajalikkust (kauplus, juuksla, polikliinik, pank, apteek kingsepatöökoda, kaubanduskeskus jm);
- Nimetab kodukohale olulisi ehitisi (mõis, kirik, veski jm);
- Lööb haamriga naela puusse.

Kodumasinad

- Kirjeldab kodumasinaid ja –elektroonikat ning teab nende otstarvet ja nendega seotud ohte;
- Kasutab mõningal määral ohutult kodumasinaid (arvuti, televiisor).

Jäätmed

- Selgitab, et looduse säästmiseks saab paljusid inimeste valmistatud esemeid taaskasutada (näiteks plastpudelid, riided, mänguasjad) ja kirjeldab nende taaskasutamise võimalusi;
- Teab, miks on vaja prügi sortida (paber, plast, patareid);
- Mõistab asjade säästliku kasutamise vajalikkust (tarbetud ostud, raiskamine).

Sõidukid

- Nimetab või kirjeldada erineva töö tegemiseks vajalikke sõidukeid (kraanaauto, prügiauto, teerull jm).

Jalakäija ohutu liiklemine: valgusfoor ja tänaväületamine

- Teab, kuidas ületada sõiduteed ja tunneb valgusfoori tulesid

Liiklusmärgid

- Järgib liikluseeskirju tuttavas kesk-konnas;
- Kirjeldab oma teekonda kodust lasteaeda;
- Nimetab liiklemise erinevusi linnas ja maal.

Liiklusohutus. Turvavarustus

- On teadlik ohtudest liikluses ja oskab põhjendada, miks peab ohutult liiklema;
- Kirjeldab, rulluiskude ja rulaga sõitmise nõudeid (kiiver, põlve- ja küünarnukikaitsmed, ohutud paigad);
- Teab, kuhu kinnitada helkurribad;
- Kasutab iseseisvalt turvavarustust;
- Teab täpselt, kuidas kasutada ühissõidukit (sisenedes, väljudes, sõidupilet);
- Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal;
- Liikluses abi vajades pöördub täiskasvanute poole;
- Kirjeldab oma teekonda kodust lasteaeda;
- Kasutab vajadusel hädaabinumbrit 112.

LOODUSKESKKOND

Eesmärgid:

1) laps väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõteviisi; 2) laps märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Tulemused

õppekava läbimisel laps:

- 1) kirjeldab kodukoha loodust ning tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- 2) kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- 3) selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;
- 4) selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ja õhk taimedele, loomadele ning inimestele tähtsad;
- 5) suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- 6) mõistab ning märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.

Sisu:

1. Kodukoha loodus

- Veekogud. Eluskooslused – mets, soo, raba, niit
- Maavarad
- Loomad (imetajad)
- Linnud
- Putukad
- Kalad, kahepaiksed ja roomajad
- Taimed. Seened

2. Muutused looduses

- Öö ja päeva vaheldumine
- Aastaajad ja nende vaheldumine
- Ilmastik
- Valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus
- Inimese mõju loodusele

1,5 – 3 aastane laps:

Kodukoha loodus

Veekogud. Eluskooslused – mets, soo, raba, niit

- Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest;
- Nimetab osutamise korral metsa, puud, muru, lille, puud, vett.

Maavarad

- Osutab küsimisel liivale, kividele, mullale.

Loomad (imetajad)

- Leiab mänguasjade seast ja pildilt tuntumaid koduloomi;
- Osutab küsimisel looma erinevatele kehaosadele (pea, saba, käpad);
- Nimetab küsimise korral tuttavat looma ja tema kehaosi;
- Teab, et mõned loomad elavad metsas ja mõned inimeste juures (kodus);
- Nimetab tuntud koduloomi (nt kass, koer) ja matkib nende häälotsusi;
- Nimetab tuntumaid metsloomi (karu, siil, orav, hunt).

Linnud

- Osutab küsimisel linnule;
- Nimetab küsimise korral tuttavat lindu

Putukad

- Osutab küsimisel tuntumatele putukatele (sipelgas, sääsk, mesilane).

Kalad, kahepaiksed ja roomajad

- Osutab küsimisel kalale, konnale ja ussile.

Taimed. Seened

- Leiab loodusest ja pildilt puu, lille ja seene;
- Nimetab osutamise korral tuttavaid lilli;
- Nimetab tuttavaid puu- ja köögivilju (nt õun, pirn, kartul, porgand, kurk, tomat)

Muutused looduses

Öö ja päeva vaheldumine

- Iseloomustab küsimise korral ööd (on pime) ja päeva (on valge).

Aastaajad ja nende vaheldumine

- Nimetab talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe);
- Selgitab, kelle jaoks on akna taga pesakast.

Ilmastik

- Osutab küsimisel päikesele;
- Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab);
- Matkib täiskasvanu eeskujul liigutuste ja häälega erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihmasadu, tuule puhumist).

Valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus

- Osutab küsimisel veele, lumele;
- Osutab küsimisel soojale, külmale (nt vesi, radiaator).

Inimese mõju loodusele

- Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks;
- Teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.

3 – 4 aastane laps:

Kodukoha loodus

Veekogud. Eluskooslused – mets, soo, raba, niit

- Tunneb rõõmu looduses viibimisest;
- Eristab okspuid lehtpuudest;
- Teab erinevaid metsaliike;
- Nimetab 1-2 lehtpuud (nt kask ja vaher) ning 1-2 okspuud (kuusk, mänd);
- Kirjeldab, mis juhtub lehtpuude lehtedega sügisel (värvuvad ja langevad).

Maavarad

- Leiab lähiümbrusest kive, liiva, mulda;
- Kirjeldab vaatlemisel (uurimisel) savi.

Loomad (imetajad)

- Nimetab tuntud loomade iseloomulikke tunnuseid (nt jänesel pikad kõrvad, siilil teravad okkad, oraval pikk saba);
- Kirjeldab erinevate loomade (erinevaid) elupaiku ja elamis-viise (nt rebane elab urus, karu koopas).

Linnud

- Nimetab linnu kehaosi (nt tiivad, pea, nokk).

Putukad

- Nimetab tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane).

Kalad, kahepaiksed j aroomajad

- Nimetab tuntumaid vee-elanimikke, nt konna ja kala ja teab nende elupaiku;
- Tunneb konna kehaosi.
- Nimetab ussi ja teab, et uss roomab.

Taimed. Seened

- Nimetab ning kirjeldada tuttavaid, lilli;
- Eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi kirjeldab, mida nendest teha saab;
- Nimetab seene osadena kübara ja jala.

Muutused looduses

Öö ja päeva vaheldumine

- Selgitab öö ja päeva erinevust.

Aastaajad ja nende vaheldumine

- Selgitab, mida talvel lindudele söögiks panna võib;
- Teeb täiskasvanu eeskujul lihtsaid töid looduses (lindude toitmine, puuokste korjamine).

Ilmastik

- Kirjeldab erinevaid ilmastikunähtusi (nt vihma sajab, päike paistab, taevast on pilved);
- Küsimisel kirjeldab, et suvel on soe ja talvel külm;
- Selgitab küsimisel, et lumi ja jää muutuvad sulades veeks;
- Selgitab ilmastiku muutuse seost taimede, loomade ja inimestega (nt lehed langevad, loomad jäävad talveunne, inimesed riietuvad soojemalt).

Valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus

- Nimetab vett, lund ja jääd;
- Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.

Inimese mõju loodusele

- Põhjustab, miks visatakse praht prügikasti;
- Viskab täiskasvanu eeskujul prahi prügikasti;
- Leiab loodusesse mittekuuluvat prahti (toob selle kokkulepitud kogumiskohta).

4 – 5 aastane laps:

Kodukoha loodus

Veekogud. Eluskooslused – mets, soo, raba, niit

- Nimetab ning kirjeldada tuttavaid puid ja teab nende osasid (tüvi, võra, oksad, lehed);
- Nimetab 3-4 lehtpuud (nt pihlakas, kastan, tamm);
- Nimetab 3-4 okaspuud (mänd, kuusk, kadakas);
- Kirjeldab metsa ja niidu erinevusi;
- Nimetab oma kodukoha olulisema veekogu.

Maavarad

- Kirjeldab lähiehitiste maavarade erinevusi (nt savi, liiv, muld, paekivi).

Loomad (imetajad)

- Nimetab tuttavaid loomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad.
- Selgitab, miks loomad karva vahetavad.

Linnud

- Nimetab tuntumaid linde (nt varblane, tihane, tuvi).

Putukad

- Teab putukate elupaiku: mesilane ja mesilastaru, sipelgas ja sipelgapesa.

Kalad, kahepaiksed ja roomajad

- Kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid (nt uimed, soomused, saba).
- Kirjeldab ussi, teab, et ussil ei ole jalgu.

Taimed. Seened

- Nimetab erinevaid vaadeldavaid köögivilju (nt punapeet, kaalikas, kõrvits, sibul) ja kirjeldab neid;
- Nimetab lilleosi (vars, leht, õis);
- Nimetab tuntumaid seeni ja kirjeldab neid, mis kasvavad kodukoha metsas.

Muutused looduses

Öö ja päeva vaheldumine

- Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).

Aastaajad ja nende vaheldumine

- Nimetab kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada 1-2 tunnusega.
- Nimetab 2-3 looma, kes jäävad talveunne;
- Põhjendab, miks loomade ja lindude elutingimused talvel raskemad on.

Ilmastik

- Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid;
- Teab õhu vajalikkust ja kasutamist;
- Kirjeldab soojuse ja valguse vajalikkust inimeste, taimede ja loomade kasvamiseks;
- Iseloomustab ilmastikunähtusi (nt lumi ja jää on külmad, päike paistab soojalt).

Valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus

- Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku..

Inimese mõju loodusele

- Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi);
- Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (kustutab toast lahkudes tule);
- Teab, et inimene saab talvel loomi aidata;
- Mõistab, et on vaja istutada puid ja muid taimi;
- Hoiab enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm;
- Kirjeldab, kuidas jõuab prügi prügimäele.

5 – 6 aastane laps:

Kodukoha loodus

Veekogud. Eluskooslused – mets, soo, raba, niit

- Kirjeldab sood ja raba;
- Nimetab erinevaid veekogusid (jõgi, järv, meri);
- Teab oma kodukoha olulisemat veekogu ja kirjeldab seda;
- Nimetab oma kodukoha olulisemat veekogu (meri, jõgi, järv);
- Kirjeldab puud (tüvi, võra, oksad);
- Nimetab ja kirjeldab 2-3 viljapuud (õuna-, pirni-, ploomipuu);
- Nimetab leht- ja okaspuude vilju (kastanimuna, tammetõru, käbi);
- Kirjeldab metsa.

Maavarad

- Kirjeldab kivide, liiva ja mulla kasutamise võimalusi.

Loomad (imetajad)

- Nimetab erinevate loomade (ka põhja- ja lõunamaa-) seast need, kes elavad Eestis.

Linnud

- Nimetab tuntumaid paigalinde (nt varblane, tihane, tuvi) ja rändlinnuliike (nt kuldnokk, pääsuke);
- Põhjendab, miks osad linnud lendavad soojale maale.

Putukad

- Nimetab 3-4 putukat (nt kärbes, liblikas, mesilane, kiil, lepatriinu).

Kalad, kahepaiksed ja roomajad

- Nimetab 2-3 liiki kalu.
- Nimetab 1 – 2 liiki roomajaid (vihmauss, rästick).

Taimed. Seened

- Nimetab 2-3 kevadlille (lumi-kelluke, sinilill, ülane);
- Nimetab mõne söögi- ja mürgiseene (nt kukeseen, pilvik, kärbseseen).

Muutused looduses

Öö ja päeva vaheldumine

- Öö ja päeva vaheldumise seostamine inimtegevusega

Aastaajad ja nende vaheldumine

- Nimetab aastaaegu
- Kirjeldab aastaegade olulisi tunnuseid;
- Selgitab aastaegade vaheldumise seost ilmastikuga;
- Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude ja loomade eest hoolitseda (toit, pesakastid) erinevatel aastaegadel.

Ilmastik

- Põhjendab, miks on õhk inimestele, taimedele ja loomadele hädavajalik;
- Nimetab esemeid, mille kasutamiseks on vajalik õhk (jalgratta- ja autokumm, ujumisirõngas);
- Kirjeldab puhast vett.

Valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus

- Kirjeldab erineva temperatuuri mõju taimedele ja loomadele.

Inimese mõju loodusele

- Selgitab, kuidas loodusvarasid säästlikult kasutada;
- Põhjendab, miks prügi sorteeritakse.

6 – 7 aastane laps

Kodukoha loodus

Veekogud. Eluskooslused – mets, soo, raba, niit

- Kirjeldab kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne);

- Nimetab ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid puid (õunapuu, pirnipuu, kirsipuu, toomingas, pihlakas jm);
- Nimetab leht- ja okspuude (mis ei ole viljapuud) vilju (nt kastanimuna, tammetõru, käbid);
- Kirjeldab erinevaid elukooslusi- metsa, sood ja raba;
- Kirjeldab veekogude erinevust.

Maavarad

- Nimetab 1-2 maavara (nt turvas, paekivi, põlevkivi).

Loomad (imetajad)

- Nimetab tuntumaid erineva elupaiga ja -viisiga loomi ning kirjeldab nende välimust;
- Nimetab enimtuntud põhja- ja lõunamaa loomi;
- Selgitab, miks mõnda looma nimetatakse kiskjaks;
- Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaegadel (rändlinnud, talveuni, pesa-ehitus ja poegade toitmine);
- Teab, milliseid loomi nimetatakse imetajateks;
- Teab kuidas inimene saab loomi erinevatel aastaegadel aidata.

Linnud

- Nimetab enimtuntud paigalinde ja rändlinde ja iseloomustab neid.

Putukad

- Nimetab ning iseloomustada putukaid;
- Kirjeldab tuttavate putukate välimust ja nende elupaiku.
- Teab, et ka putukad on loomad.

Kalad, kahepaiksed ja roomajad

- Kirjeldab kalu, kahepaikseid ja roomajaid

Taimed. Seened

- Nimetab ning kirjeldada aias ja metsas kasvavaid taimi (marjad: mustikas, maasikas, pohl, sõstar, tikker);
- Nimetab teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel, teab mis aastaajal valmivad viljad;
- Nimetab 4-6 sorti lilli;
- Selgitab, kuidas levivad seened (niidistiku abil);
- Selgitab, miks seeni korjatakse noaga.

Muutused loodused

Õö ja päeva vaheldumine

- Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.

Aastaajad ja nende vaheldumine

- Selgitab aastaegade järgnevust;
- Seostab muutusi looduses aastaegade vaheldumisega ning oskab neid kirjeldada;
- Nimetab inimeste iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (seemnete külvamine, taimede istutamine, põldude kündmine, mererannas päevitamine, veekogudes ujumine, jalgrattaga sõitmine, lehtede riisumine, suusatamine jne);
- Nimetab loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast (ehitavad pesa, toidavad poegi, talveuni, rändamine lõunasse jm);

Ilmastik

- Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadelega;
- Kirjeldab ilma (nt pilves-pilvitu; kuiv-vihmane; sajab-tibutab);
- Põhjendab loomade ja taimede erinevust maakera erinevatel poolkeradel sealse erineva temperatuuriga.

Valguse, soojuse, vee ja õhu tähtsus

- Selgitab valguse, temperatuuri, vee, toitainete ning õhu tähtsust taimedele ja loomadele;
- Kirjeldab oma sõnadega loodust erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.

Inimese mõju loodusele

- Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt;
- Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema loodusele;
- Teab, kuidas loomi talvel aidata, ja teeb seda;
- Kirjeldab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata;
- Mõistab prügi sortimise vajalikkust ning sorteerib lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi);
- Soovib osaleda looduse korrastamises;
- Põhjendab, miks on vaja hoolitseda looduse eest;
- Selgitab, kuidas mõned inimeste loodud esemed mõjuvad loodusele halvasti (nt autode heitgaasid, põlev plastmass).

Üldeesmärgid:

- soodsa hoiaku loomine muusikaliste tegevuste suhtes
- lauluoskuse arendamine
- muusika kuulamise ja sellest arusaamise õpetamine
- rütmitunde arendamine rütmiharjutuste ja pillimänguga
- muusikalise liikumise arendamine
- eesti rahvaloomingu ja klassikalise muusika tutvustamine
- laste muusikaliste võimete arendamine nende individuaalsetest eripäradest lähtuvalt
- muusikaoskuste ja teadmiste õpetamine
- emotsioonide arengu toetamine

Kuni 2 – aastane laps:

Eesmärgid:

- õpetada kuulama laulu ja muusikat
- julgustada muusika saatel liikuma
- arendada rütmitunnet
- toetada erinevate emotsioonide väljakujunemist

Sisu:

- muusika kuulamine
- rütmilised liikumised: kõnd, jooks, koputamine – plaksutamine laulu või muusika saatel
- mäng rütmipillidega
- muusikaliste mängude mängimine
- laulma õhutamise, lihtsate fraaside kaasaulamine

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- kuulab muusikat ja laulu kuni viis minutit
- kasutab lihtsamaid rütmipille
- tantsib kaasa lihtsaid tantse

2 – 3 aastane laps:

Eesmärgid:

- õpetada muusikat kuulama
- julgustada kaasa laulma
- ergutada liikuma muusika rütmis
- toetada positiivseid emotsioone

Sisu:

- muusika kuulamise ja laulu sisust arusaamise õpetamine
- lihtsamate lastelaulude laulmine
- mängimine rütmipillidega, ka laulu kaasmänguks
- lihtsate liisusalmide õpetamine
- laulumängude mängimine
- muusika järgi liikumine ja tantsimine
- lihtsamate muusikaliste teadmiste, mõistete tutvustamine (n. piano, forte)
- muusikaõppe sidumine last ümbritsevaga

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- kuulab muusikat ja laulu kuni kümme minutit
- laulab kaasa lühikese laulu
- jäljendab õpetaja antud rütmi
- tantsib kaasa lihtsaid tantse

3 – 4 – aastane laps:

Eesmärgid:

- toetada omaloomingulisust
- õpetada kuulama muusikat, helisid, rütmi
- julgustada laulma
- õhutada tantsima

Sisu:

- lastelaulude laulmine
- erinevate muusikapalade kuulamine
- lihtsamate tantsuliigutuste õpetamine
- emotsionaalsuse väljendamine läbi erinevate rollide
- erinevate rütmipillide käsitlemine
- oma laulmise, karaktersete muusikapalade saatmine rütmipilliga
- muusika saatel vaba liikumine või tantsimine
- oma hääle kuulamine
- vaikuse kuulamine
- loodushääle kuulamine

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- laulab ja tantsib muusika saatel
- kuulab tähelepanelikult, saab aru muusikast

- mängib mõningate rütmipillidega

4 – 5 – aastane laps:

Eesmärgid:

- arendada lauluoskust
- toetada eneseväljendust läbi muusika
- tutvustada karakterset ja klassikalist muusikat
- arendada rütmitunnet

Sisu:

- lastelaulude laulmine
- rõhulise osa tunnetamine laulmisel
- kooslaulmise oskuse kujundamine
- erinevate tantsuliigutuste õpetamine, tantsuliigutuste ühtne sooritamine
- erinevaid emotsioone väljendavate laulude ja muusikapalade tutvustamine
- omadussõnade kasutamine muusika iseloomustamiseks
- hümnide tutvustamine
- rütmi tunnetamine läbi erinevate sõna- ja rütmiharjutuste
- saatepillidel improviseerimine, lasteorkester

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- teab peast mõnd laulu
- laulab üksi ja koos teistega
- tantsib koos teistega
- saadab laulu rütmipillil

5 – 6 – aastane laps:

Eesmärgid:

- arendada lauluoskust
- õpetada muusikat kuulama ja analüüsima
- arendada rütmitunnet
- õpetada erinevaid tantse
- julgustada laulu emotsionaalselt esitama

Sisu:

- kahe- ja mitmesalmiliste lastelaulude laulmine
- eesti hümnide esimese salmi laulmine
- laulu dünaamiline esitamine, diktsiooni parendamine laulmisel

- erineva emotsionaalsusega laulude õppimine
- meetrumi tunnetamine (läbi rütmimängude, rahvalaulu)
- rütmisilpide tutvustamine (samm, jooksen)
- pausi ja fermaadi tutvustamine
- so - mi astmete tutvustamine läbi muusikaliste mängude
- erinevate tantsusammude õppimine (hüpaksamm, rõhksamm, keerutused ühe – ja kahekaupa)
- õpetada kuulama muusikas “värve” - klassikalise muusika kirjeldamine, muusikast enesele “pildi” loomine
- klassikalise pala, kaaslaste laulu kui ka iseenda kuulamine,
- muusikaga seotud mõistete tutvustamine: dirigent, helilooja

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- hoiab rütmi laulmisel ja liikumisel
- käsitseb rütmipille
- kasutab lihtsaid tantsusamme, tantsides üksi ja paarilisega
- teab peast paari vähemalt kahesalmilist laulu

6 –7 – aastane laps:

Eesmärgid:

- tutvustada erinevaid muusikavorme
- arendada rütmitunnet
- julgustada laulma voolavalt ja hea diktsiooniga
- ergutada liikuma erineva karakteriga muusika saatel

Sisu:

- mitmesalmiliste laulude laulmine
- ilmekalt ja kindla rütmiga laulmine
- eesti hümnide õppimine
- laulmine üksi, paaris ja suures grupis
- oma laulu saatmine erinevate rütmipillidega
- rütmiliste kaasmängude väljamõtlemine lauludele ja liikumistele
- mi – so – ra – astmete tutvustamine, käemärgid
- erinevate tantsusammude õppimine (käärhüpe, galopp, hüpaksamm, vahetussamm, juurdevõtusamm kõrvalastesamm, kand-varvas astak)
- ruumis orienteerumine tantsimisel ja kõnnil

- erinevate muusikapalade kuulamine (lastelaulud, klassikaline ja rahvamuusika, kaasaegne muusika)
- erinevate muusikavormide tutvustamine (vals, marss, polka, hällilaul, tantsulaul)
- mõningate heliloojate ja nende loomingust näidete tutvustamine (näit. Ernesaks, Tšaikovski, Vivaldi, Strauss,)
- muusikateoreetiliste teadmiste õpetamine, lihtsamate teoste kuulamine ja iseloomustamine (kõrge, madal, kiire, aeglane, vaikne, vali, kurb, lõbus)

Lapse arengu eeldatavad tulemused:

- laps laulab ilmekalt ja väljendusrikkalt
- teab peast mitut mitmesalmilist laulu
- kasutab õpitud tantsusamme, tantsides üksi, paarilisega, rühmas
- hoiab rütmi liikumisel ja laulmisel, kohandab oma liikumise rütmi etteantud rütmiga, mängib rütmipillide orkestris
- kirjeldab muusikat

Liikumisvaldkonna eesmärgid :

1. Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
2. Laps suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
3. Laps tegutseb aktiivselt üksi ja koos rühmaga;
4. Laps õpib arvestama ruumi ja ohutult liikuma;
5. Laps järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Sisu on :

1. liikumisalased üldteadmised;
2. põhiliikumised;
3. liikumismängud;
4. erinevad spordialad;
5. tants ja rütmika.

Korraldus :

1. Põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist, et areneksid liigutusoskused, liikumisosavus ja võimed, mis kujunevad ja arenevad tegevusi regulaarselt korrates;
2. Lapse liikumist ja tegevusvõimalusi rikastatakse muude liikumisviisidega nagu jalgrattasõit, kelgutamine, suusatamine, uisutamine, ujumine;
3. Ergutatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslast arvestama, emotsioone kontrollima.
4. Arendatakse põhiliikumist, koordinatsiooni, rühti, tasakaalu, liikumisvõimet ja peenmootorikat.

Õpitulemus:

1. positiivne häälestatus liikumisõpetuseks;
2. võime keskenduda harjutuste sooritamiseks;
3. harjutuste koos sooritamine, orienteerumine ruumis;
4. julgus esineda

Lapse arengu eeldatavad tulemused

1,5 – 2 aastased

Liikumisteadmised :

- Sooritab harjutusi aktiivselt ja huviga;
- Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.

Põhiliikumised:

- Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste;

- Kõnnib piiratud pinnal ja hoiab kõnnil- jooksul suunda;
- Hüpitab palli käes, jälgib selle liikumist.

Liikumismängud :

- mängib õpetaja ja lastega kõnni- ja jooksumänge.

Võimlemine :

- matkib juhendaja liigutusi ja liikumist;
- Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.

Kelgutamine :

Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel.

Tants ja rütmika :

- 1.Sobitab oma liikumist muusikaga
2. Suudab liikumisel kasutada lihtsamaid rütmipille .

Vaba aeg, õues:

mängib vabamängus iseseisvalt.

2 – 3 aastased lapsed

Liikumisteadmised:

- Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided;
- Arvestab aktiivses tegevuses ka rühmakaaslasi.

Põhiliikumine:

- Sooritab vabalt põhiliikumisi , orienteerub ruumis;
- Säilitab tasakaalu liikudes piiratud pinnal või võimlemispingil.

Liikumismängud:

- Mängib matkiva sisuga 1-2 reegluga jooksumänge;
- Mängib huviga ja iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu.

Võimlemine :

- Sooritab võimlemisharjutusi eri vahenditega ja eri asenditest, järgib õpetaja tempot, tunneb liigutuste suundi .

Kelgutamine, suusatamine :

- veab tühja kelku;
- sõidab iseseisvalt nõlvakaust alla;
- Hoiab tasakaalu suuskadel ja liigub otsesuunas;

Tants ja rütmika :

- Kõnnib, jookseb, hüpleb muusika rütmis;
- Õpetaja juhendamisel sooritab kergemaid tantsuliigutusi muusika tempos.

Vaba aeg ja looduses olek :

- matkab õpetaja või vanematega looduses;
- Teeb kaasa kuni 500 m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis;
- Hakkab sõitma 3 rattalise jalgrattaga.

3-4 aastased lapsed:

1. sooritab harjutusi sõnalise seletuse järgi;
2. sooritab juhendamisel kuni 4-st harjutusest koosnevat kombinatsiooni;
3. liigub vastavalt rütmile;
4. mängib 2-4 reeglita liikumismänge;
5. pingutab ühise eesmärgi nimel;
6. kasutab suusatamisel käte abi ja keppide tuge;
7. algatab iseseisvalt mängu ja tegutseb iseseisvalt õuealal.

Põhiliikumine:

- rivistumine ringiks õpetaja abiga, oma koha leidmine ringis;
- rivistumine kolonni, oma koha leidmine kolonnis;
- rivistumine viirgu, oma koha leidmine viirus;
- üldarendavad harjutused: käed ette, kõrvale, küünarliigesest käte kõverdamine jne;
- kõnd ja jooks peatustega õpetaja järel;
- kõnd õpetaja järel suuna muutmisega;
- päkkkõnd, kõnd üleminekuga jooksuks ja vastupidi kõnd üleastumisega;
- tasakaaluharjutused (kõnd nõõril, pingil, 2 pingi vahel);
- matkimisharjutused;
- harjutused võimlemisvahenditega;
- toengpõlvituses liikumine erinevatel tasapindadel ja esemete vahel;
- roomamine kõhuli;
- enda veeretamine matil;
- ronimine üle takistuste;
- ronimine redelil juurdevõtusammuga;
- hüpped kahel jalal kohapeal ja edasi liikudes;
- kerepöörded; painutused paremale, vasakule, ette, taha;
- käteringid;
- jalgade kõverdamine ja sirutamine;
- seismine ühel jalal;
- palli veeretamine väravast läbi;

- palli veeretamine vastu eset;
- palli püüdmine kahe käega;
- pallivisked üle nööri kahe käega.

4-5 aastased lapsed:

1. nimetab erinevaid spordialasid- ja võistlusi;
2. kasutab erinevaid vahendeid ohutult;
3. sooritab vahenditega harjutusi (pall, hüpits) eakohaselt tehniliselt õigesti;
4. sooritab staatilist tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi;
5. sooritab harjutusi väikevahenditega;
6. liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele;
7. liigub iseseisvalt ja vabalt muusika järgi;
8. mängib kollektiivseid võistlummänge;
9. osaleb jõukohastes teatevõistlustes;
10. tunnustab enda ja teiste edu;
11. veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast;
12. kelgutab mäest alla, täites ülesandeid;
13. suusatamisel kasutab libisemist;
14. sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.

Põhiliikumine:

- rivistumine paaridesse;
- kiirjooks;
- erinevad matkivad kõnnid ja jooksud;
- kõnd juurdevõtusammuga ja külge ees;
- põlvetooste- ja sääretõstejooks;
- üldarendavad harjutused;
- pugemisharjutused;
- ronimine redelil vahelduva sammuga;
- tireli sooritamine matil õpetaja abiga;
- tasakaaluharjutused;
- koosjalgedega ja ühel jalal hüpped;
- harki-kokku hüplemine;
- paigalt kaugushüpe;
- pallivise ühe käega;
- palli põrgatamine kohapeal;
- hüppe- ja liikumismängud.

5-6 aastased lapsed:

1. osaleb lasteaia spordipäevadel;
2. talub kaotust võistlusmängudes;
3. valitseb oma liigutusi ja kehahoidu harjutuste sooritamisel;
4. ronib varbseinal vahesammuta lisaülesandeid täites;
5. käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes;
6. suusatab vahelduva libiseva sammuga;
7. sõidab tõuke- ja kahe rattalise rattaga.

Põhiliikumine:

- rivi harjutused ja oma koha leidmine ravis;
- kõnd ja jooks erinevate kiirustega;
- kõnd plaksutades;
- liikumine vastavalt korraldusele;
- hüpaksamm ja galopp;
- sulg-, kääri- ja ristihüplemine;
- jooks signaali järgi;
- kägarkõnd;
- kükid tasakaalupingil;
- tireli ette sooritamine iseseisvalt;
- palli pörgatamine liikudes;
- pallivisked korvi;
- kaugvisked palliga;
- erinevad roomamis- ja käpuliikumised;
- tasakaaluharjutused;
- pugemisharjutused;
- harjutused võimlemisvahenditega;
- matkimis- ja liikumismängud.

6-7 aastased lapsed:

1. keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
2. peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
3. sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
4. sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi;
5. säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;

6. kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
7. matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
8. sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;
9. liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
10. kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (linnid, rõngad, kelgud jne);
11. organiseerib ise liikumismänge;
12. võistleb kombineeritud teatevõistluses ja maastikumängudes;
13. mängib sportlike elementidega mänge (korv-, rahvaste- ja jalgpall);
14. peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
15. nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi;
16. sõidab kelguga nõlvakust alla põhiasendis;
17. suusatab koordineeritud liikumisega.

Põhiliikumine:

- rivistumine viirgu pikkuse järjekorras;
- paariks lugemine rivistuses;
- joondumine orientiiri järgi;
- hargnemine juurdevõtusammuga;
- täpsusvisked palliga;
- hoojooksult kõrgus- ja kaugushüpe;
- hübitsaga hüplemine;
- lõdvestusharjutused;
- tasakaaluharjutused;
- pugemisharjutused;
- harjutused varbseinal;
- ronimine köiel;
- matkimisharjutused;
- teatejooksud ja liikumismängud:

NB! Erivajadustega laste liikumisõpetuse õppekava koostatakse iga lapse puuet arvestades individuaalse kava kohaselt.

Harjutuste sooritamisel tuleb õpetajal rangelt jälgida ohutusreegleid!

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid.

Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Eeldatavad tulemused

1 – 2 aastane laps:

1. Mänguoskused

Rollimäng

- Tegevus on suunatud mängijale endale;
- Mängib koos täiskasvanuga.

Lavastusmäng

- On emotsionaalselt vastuvõtlik muusikale ja kunstilisele sõnale;
- Reageerib elavalt tantsulisele ja meloodilisele muusikale elavalt ning hakkab täiskasvanule kaasa laulma;

Ehitusmäng

- Alguses lihtsalt tõstab, viskab, võtab välja, paneb sisse, avab, suleb, keerutab ja kopsib (tutvub mänguasjade omadustega);
- Liigub ühe asja juurest teise juurde ja tegeleb sellega, mis parajasti vaatevälja juhtub;

Õppemäng

- Hakkab mõistma ümbritsevat maailma ja selle esemelist keskkonda;
- Õpib esemetega tegutsedes tundma nende vormi ja suurust, neid üksteise sisse panema, mosaiiki laduma või paarispilete kokku segama;
- Õpib esemeid tundma, tajudes neid mitme meelega;

2. Tunnetus- ja õpioskused:

- Hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi. Keskkonnas tuleva info hulka tasakaalustab, reguleerib ja organiseerib lapse jaoks täiskasvanu;
- Keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadustele; sõnalise suunamise ja juhendamise korral on ta püsivam;
- Tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis;
- Mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu;
- Loob tegevuse kaudu seoseid kõnega; sõnad ja objektid saavad tema jaoks mõiste;
- Suhtleb valdavalt 1 - 2sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid (osutamine, miimika);
- Räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;
- Tunneb huvi raamatute vastu ning mõistab lihtsaid realistlikke jutukehi, mis seostuvad tema enda kogemustega;
- Tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel, lihtsamaid põhjuse-tagajärje suhteid ning saab aru kuuluvusest ja erisusest;
- Sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
- Rühmitab ühe nähtava omaduse järgi;
- Omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu;
- Kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ja kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.

3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- Väljendab lihtsaid emotsioone, mis on tugevad ja vahelduvad kiiresti;
- Teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja ei öelda;
- Üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest, kuid tema tajud on enesekeskseid;
- Hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks kui need tegelikult on;
- Teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud;
- Sööb, joob ja riietub valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema osa päevast kuiv ja puhas;
- Reageerib sõltuvalt situatsioonist ja ümbritsevate inimeste käitumisest;
- Mõistab selgelt väljendatud keeldu „Ei tohi!“, „Ära tee!“ jne;
- Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
- Toetub võõrastega suheldes ja enesekindluse saavutamiseks tuttavale täiskasvanule;
- Matkib täiskasvanu tegevusi, millele saab tagasisidet.

2 – 3 aastane laps:

1. Mänguoskused

Rollimäng

- Mängib matkimismänge, mille sisu on ümbritsevte inimeste tegevuste ja käitumise matkimine.
- Toob mängu järk-järgult uusi tegevusi;
- Tegevus on suunatud mängijale endale;
- Mängib koos täiskasvanuga.

Lavastusmäng

- Areneb võime kooskõlastada erinevaid liigutusi muusikaga;
- Ilmneb elementaarne rütmitunne ning ta tabab luuletuse intonatsiooni ja rütmi;
- Omandab matkimismängude kaudu erinevad liigutus- ja kõnemudeleid, mida läheb vaja hilisemas lavastusmängus.

Ehitusmäng

- Hakkab tasapisi torne ehitama, auguga rõngaid vardale lükkima ja erineva suurusega asju üksteise sisse toppima,
- Teise eluaasta teisel poolel hakkab juba rõngaid suuruse järjekorras pulgale lükkima;
- Tegutseb sihikindlamalt ning käteliigutused alluvad silmade kontrollile;

Õppemäng

- Hakkab paremini mõistma ümbritsevat maailma ja selle esemelist keskkonda;
- Hakkab täpsemini eristama, nimetama ja kirjeldama esemeid erinevate tunnuste (suuruse, värvuse, vormi) järgi;
- Paraneb koordineerimine ja peenmotoorika;
- Paraneb keskkonnas orienteerumine;

2. Tunnetus- ja õpioskused:

- Leiab tegutsemisajandi, plaanib ja organiseerib täiskasvanu abiga; täiskasvanu suunab lapse tegevust kõne kaudu;
- Plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;
- Keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, tema tähelepanu ei ole veel püsiv;
- Tegutseb vahetust nii konkreetsete asjadega kui ka nende sümbolitega;
- Korda ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mäluvilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;
- Mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
- On omandanud sõnavara, mis aitab tal ennast väljendada;
- Osaleb dialoogis;

- Jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemustele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;
 - Mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;
 - Rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
 - Tal on ettekujutus arvumõistest ja värvuste nimetustest;
 - Leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nendevahelisi seoseid, kasutab info saamiseks keelt;
 - Tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
 - Omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu, vajab oma tegevusele tagasisidet.
3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused:
- Saab aru, et inimestel võivad olla temast erinevad emotsioonid ja tunded;
 - Tal on osaliselt kujunenud enesetunnetus ja eneseteadvus;
 - Väljendab tugevaid emotsioone, oma mina;
 - Võib karta tundmatuid ja uusi asju;
 - Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
 - Tema enesekindlus on kõikuv; enesekindluse saavutamiseks vajab ta turvalisust, tunnustust, rutiini ja reegleid;
 - Osaleb täiskasvanuga ühistegevustes; meie lapsi pigem jälgib, tegutseb nendega kõrvalt;
 - Jagab mõnikord oma asju ka teistega, valdavalt on ta siiski omandihoidja;
 - Loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos; tegutseb kontakti luues ja säilitades sihipäraselt;
 - Algatab vestlust eri partneritega erinevatel teemadel, tajub, mida teised teavad ja mis on neile uus;
 - Täidab igapäevaelu rutiini;
 - Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

3 – 4 aastane laps:

1. Mänguoskused

Rollimäng

- Mängib rohkem, kui varem;
- Matkib mitmesuguseid igapäevaolukordi;
- Soovib tegutseda iseseisvalt, nagu täiskasvanu;
- Näeb ja mõistab tegevuse taga teatud isikut, kes neid tegevusi sooritab (poiss matkib isa, tüdruk jäljendab ema);

- Seostab üksikuid argiolukordi väljamõeldud olukordadega (muinasjutud, jutud, filmid);
- Hakkab igapäevaelus nähtut mängu üle kandma;
- Kasutab mängu alusena teadmisi inimestest, esemetest, tegevustest esemetega ja nende tähendusest;
- Hakkab oma mängu toiminguid võrdlema täiskasvanute omadega tegelikkuses;
- Mänguideed tekivad vahetult tajutud ja nähtud mänguasjade kaudu;
- Jätkab mängimist erineva mängumaterjaliga (looduslik materjal, kartong, erinevad paberid, riidetükid, kuubikud jms), mängides nii realistlike lelude kui ka asendusmänguasjadega;
- Ei suuda veel mängu alustades selle kulgu ette näha;
- Kordab mängus ühelaadseid tegevusi, näiteks matkib täiskasvanu ettenäidatud tegevust mänguasjadega;
- Jäljendab mängus ümbritsevate inimeste tegevusi (nt riietumine, söötmine, magama panemine);
- Esikohal on tegevused mänguasjadega, mitte mängu eesmärgid (nt huvitab teda rohkem kraadiklaas, kuuldetoru, telefon, mitte palaviku mõõtmine, haige kuulamine või telefoniga rääkimine).

Lavastusmäng

- Kuulab meeleldi täiskasvanu emotsionaalselt esitatud lühikesi lugusid;
- Imiteerib kuulnud loo tegelaste hääliitsusi ja käitumist ning ütleb üksikuid kergemaid lauseid;

Ehitusmäng

- On võimeline ehitama klotsidest erinevaid hooneid ja esemeid;
- Õpib ühendama eri suuruse ja kujuga klotse;
- Ehitab liivakastis lihtsamaid onnikesi;
- Kasutab konstruktoreid;
- Tegeleb mõtestatud süžee alusel;
- Peegeldab muljeid tegelikkusest;
- Jagab kaaslastega ehitusmaterjali;
- Kooskõlastab mängutegevusi, et saavutada ühist tulemust.

Õppemäng

- Tähelepanu muutunud püsivamaks ning taju ja tähelepanu on jaotunud mitme tegevuse vahel;
- On kogunenud konkreetseid teadmisi ümbritsevast maailmast;
- Mängukogemused on suuremad, on kujunenud oskus teha lihtsamaid üldistusi;

- Kõne on arenenud ning ta mitte ainult ei nimeta ega kirjelda lühidalt esemeid, vaid kõneleb pikemalt ja põhjalikumalt esemetest ja nende omadustest.

2. Tunnetus- ja õpioskused:

- Oskab osaliselt oma tegevusi planeerida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseta, kuid autoriteetide toel;

- Plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;

- Hangib tänu keeleoskusele uut teavet; tema kõne toetub mälule ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on;

- Saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;

- Järgib lihtsaid reegleid;

- Huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;

- Osaleb ühistegevustes ning teeb koostööd teiste lastega; konsulteerib, osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;

- Liigitab lihtsamate üldmõistete või mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;

- Saab aru arvumõistest; huvitub tähtedest;

- Omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused:

- Väljendab verbaalselt lihtsamaid emotsioone, oma soove, tahtmisi ja seisukohti ning püüab jõuda kokkuleppele;

- Tahab olla iseseisev, kuid sageli ei ole tal enda suutlikkusest realistlikku ettekujutust;

- Saab hakkama eneseteenindamisega (riietub, sööb, joob iseseisvalt), tal on kujunenud tualetiharjumused;

- Teab oma nime, vanust ja sugu ning märkab soolisi erinevusi;

- Seab endale mõningaid eesmärke ja täidab neid;

- Püüab vahel teisi abistada ja lohutada; tal on mõningane ettekujutus teiste inimeste tunnetest ja mõtetest;

- Osaleb lühikest aega ühistegevustes eakaaslastega, kuid eelistab üht mängukaaslast rühmale;

- Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes, mida juhib autoriteet;

- Saab aru lihtsamatest seltskonnas käitumise reeglitest ning järgib neid igapäevases suhtluses, püüab täita kodukorra reegleid;

- Saab aru valetamisest ja taunitavast käitumisest;

- Huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.

4 – 5 aastane laps:

1. Mänguoskused

Rollimäng

- Kombineerib eri allikatest (nt õppekäikudelt, vaatlustest, kirjandusest telerist) saadud teadmisi ja muljeid;
- Võtab endale täiskasvanu teatud rolli ja hakkab tegutsema rollile vastavalt (nt mängib ema, autojuhi või müüja tüüpilisi tegevusi);
- Esialgu ei nimeta ennast veel rolli nimetusega vaid tegutseb nii nagu vastav isik teglikkuses toimib (varjatud roll või roll toimingutes);
- Hakkab vähehaaval end rolli järgi nimetama (ma olen õpetaja, meremees, politseinik);
- Eelistab esialgu neid rolle, kus on ahvatlevad ja põnevad mänguvahendid;
- Tasapisi hakkab olulist osa etendama süžee, kui ümbritseva maailma valdkond, mida kujutatakse;
- Kujuneb huvi teatud mänguteemade vastu (nt lasteaed, kool, kauplus jne); Hakkab mõistma mängu sümbolset tähendust, tajuma täpsemalt rollikäitumist ning täitma ise keerulisemaid ja mitmekesisemaid ülesandeid;
- On iseseisvam ka mängusüžeed luues, s. o mitmesuguseid sündmusi, isikuid, olukordi välja mõeldes ning mängides;
- Üksi ja koosmäng on omavahel tihedalt seotud,
- Räägib eri rolle mängides erineva hääletooni ja ilmekusega (nt jänes peenema, karu madalama häälega);
- Arutavad enne mängu mänguteemat ja vahendeid;
- Jaotavad harva enne mängu oavahel rolle.

Lavastusmäng

- Matkib kuulnud tegelaskujude hääletsusi juba ise;
- Tahab mängida juhtrolle, milleks tuleb võimalus anda.

Ehitusmäng

- Plaanib juba enne tööle asumist, mida ja kuidas ehitada;
- Hakkab huvituma töö tulemusest;
- Ootab täiskasvanult hinnangut ja tunnustust.

Õppemäng

- Õpib kirjeldama ja rääkima esemetest, mida ta ei taju vahetult, vaid meenutab mälu järgi;
- Mängijad tutvuvad uute õppemängudega ja õpivad mängudes täitma juhtrolle;
- Mängude reeglid võivad olla keerulisemad;
- Püüab ennast mängus ise jälgida ja võrrelda oma käitumist teiste omaga,
- Tutvub erinevate esemetega, võrdleb, kirjeldab, loendab ja järjestab neid;
- Rakendab mängudes erinevaid meeli;

- Mängib mitmesuguseid nukumänge, mille juurde kuuluvad näiteks nõud, rõivad ja mööbel;
 - Mängib muusikalisi mänge, et eristada madalat ja kõrget heli, erinevaid häälightsusi jne.
 - Arendab kõnet, mängides kauplusemängude mitmesuguseid variante;
 - Mängib äraarvamise, otsimise-peitmise mänge.
2. Tunnetus- ja õpioskused:
- Tegutseb lühikest aega iseseisvalt, kuid tegutsemiskindluse saavutamiseks vajab veel täiskasvanu abi;
 - Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
 - Tegutseb koos teistega; teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
 - Tema keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
 - Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
 - Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
 - Räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib;
 - Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
 - Oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
 - Eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
 - Tal on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
 - Omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
 - Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid).
3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused:
- Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
 - Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
 - Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses;
 - Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest;
 - On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
 - Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere;
 - Eelistab sootüübilisi mänge;
 - Naudib rühma kuulumist ja eakaaslaste seltsi ning ühistegevust; teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd, jagab ja vahetab;

- Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi; jälgib reeglite täitmist teiste poolt; kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbaalselt;
- Käitub avalikus kohas sobivalt ning teab, mida tohib ja mida mitte.

5 – 6 aastane laps:

1. Mänguoskused

Rollimäng

- Ühendab eri allikatest saadud kogemusi, teadmisi ja muljeid;
- Omandab mängides rollidele iseloomuliku käitumise (tegevused, kõne, intonatsioon, emotsionaalsus);
- Mängib keerulisema süžee mängu ja on loovam;
- On nõudlikum rolli täitmise suhtes;
- Hakkab enne mängimist arutlema mängu süžee üle;
- Lepib enne mängu kokku ka rollides;
- Loob mängukeskkonna, valib vahendid, vajaduse korral meisterdab puuduva mänguvahendi ning ehitab ehitised;
- Mängudesse ilmub rollisuhtlus nt arst mitte ainult ei kuula ega kirjuta rohtu vaid ka lohutab patsienti ning annab nõu, kuidas kiiremini paraneda);
- Loob režissöörimängus üha keerulisemaid ja mitmekesisemaid mängu-situatsioone, kus rolle täidavad mänguasjad;
- Võib mängudes käituda kui osatäitja ja kui lavastaja, ühendatud on kujutlused ning reaalsus;
- Mängib kõigi rollide eest ning hindab toimuvat iga rolli kaudu, leiab mänguteema, loob süžee ja jagab kaaslastega mängurollid;
- Mängib nii koos, kui üksinda;
- Kõne muutub mängudes üha olulisemaks, tähistades mitmeid rollitegevusi ja –suhteid ning kasutab mitmesuguseid sõnalisi asendusi;
- Kujuneb konfliktide lahendamise oskus;
- Valib mängukaaslasi nii sümpaatia alusel kui ka ühisest huvist mänguteema vastu.

Lavastusmäng

- Suudab tuttavaid lavastusmänge mängida ka iseseisvalt;
- Tunneb huvi lavastusmängude eri liikide (näpu-, laua-, varjuteatri) vastu.

Ehitusmäng

- Suudab meisterdada mitmesuguseid esemeid (maja, lennuk, auto, kosmoserakett jne);
- Kasutab nii metallist, puidust kui ka plastist detaile;
- Muutub järjekindlamaks ja püsivamaks;
- Tahab saavutada vajalikku tulemust.

Õppemäng

- Märkab juba esemete väiksemaid erinevusi ja hakkab neid võrdlema mälu järgi;
 - Hakkab nägema esemete vastastikuseid seoseid ja asendeid;
 - Tunnetab ümbritseva maailma esemete mitmekesisust ning oskab teha üldistusi ja leida esemetel ühist;
 - Õpib sõnalistes õppemängudes koostama lühikesi jutukesi mänguasjadest;
 - On võimeline ise välja mõtlema mängu ja mõistatusi;
 - Seab õppemänge mängides ise eesmärged ja lõpetab mängu;
 - Organiseerib ise mängu, ühinedes 2-4 liikmelistesse rühmadesse ja mängides kestvalt üheskoos grupiga.
2. Tunnetus- ja õpioskused:
- Plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärged ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
 - Suudab keskenduda alustatud tegevusele vähemalt 20 – 30 minutiks;
 - Kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
 - Kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
 - Järgib ühistegevuses reegleid ja suudab neid selgitada;
 - Kasutab sidusat kõnet, tema dialoog on suunatud rohkem iseendale;
 - Osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
 - Saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;
 - Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras;
 - Kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.
3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused:
- Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses;
 - Seab endale eesmärged ja üritab neid ellu viia;
 - On oma tegevustes orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
 - Eelistab omasoolisi mängukaaslasi; kujunevad esimesed sõprussuhted;
 - Suudab lühikest aega ilma täiskasvanu kontrollita rühmas mängida ning teha koostööd omal viisil;
 - Järgib mängudes ja tegevustes reegleid, eriti nende täitmist teiste poolt; oskab reegleid teistele selgitada;
 - Järgib sotsiaalset rutiini.

6 – 7 aastane laps:

1. Mänguoskused

Rollimäng

- Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumata;
- Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- Algatab erinevaid mängu ja arendab mängude sisu;
- Täidab mängudes erinevaid rolle;
- Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Lavastusmäng

- Suudab eakohase teksti selgeks õppida;
- Suudab rolle jagada ja valida;
- On võimeline jälgima lavastuse käiku ja oma osa selles emotsionaalselt ette kandma;
- Mängib erinevaid lavastusmängude liike;
- Tahab ja suudab ka omaloomingulist lavastust planeerida ja etendada.

Ehitusmäng

- Jäljendab täpsemalt täiskasvanute ehitustegevust, kajastab kompleksseid nähtusi;
- Jagab ehitades kaaslastega ära kohustused;
- Viib oma mõtte ellu;
- Tahab, et ehitised oleks sarnane tõelisega.

Õppemäng

- Järgib mängureegleid ja oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;

2. Tunnetus- ja õpioskused:

- Organiseerib ja plaanib oma igapäevaseid tegevusi ja tuttavat keskkonda, seab eesmärged, üritab tegutseda sihipäraselt ning lõpetab alustatud tegevused;
- Suudab reguleerida oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet nii aktiveerivas, kui pidurdavas rollis;
- Toetub tegutsedes oma tegevusele antavale tagasisidele, eakaaslaste hinnangutele ja võrdlusele teistega;
- Keskendub korraga mitmele tegevusele või stiimulile ning on suuteline kestmaks tahtepingutuseks;
- Seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärged ning valib tegutsemisstrateegiad;
- Katsetab, konstrueerib ja uurib, kasutades oma teadmisi ja varasemaid kogemusi uues vormis ning kombinatsioonid;

- Osaleb erinevates mängudes, järgib reegleid;
 - Liigitab ning tajub esemeid ja sündmusi tervikuna, saab aru nendevahelistest seostest ning suudab olulist teadvustada täiskasvanu abiga;
 - Loob uusi seoseid eeskju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu;
 - Kasutab nii kaemuslik-kujundlikku kui ka verbaalset mõtlemist;
 - Kasutab eakaaslastega suheldes arutlevat dialoogi;
 - Huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib enam iseendast ning tunneb huvi teiste vastu;
 - Teab ja kasutab tähti, numbreid ja sümboleid, kirjutab etteütlemise järgi lihtsamaid 1-2silbilisi sõnu ning teeb lihtsamaid matemaatilisi tehteid; orienteerub oma teadmistes, märkab detaile ja seoseid, kasutab teadmisi uusi ülesandeid lahendades nii uudses kui ka sarnases olukorras, kuid vajab juhendamist ja abi seoste loomisel eelnevaga;
 - Oskab suunamise ja õpetamise korral kasutada lühikest aega õppimisstrateegiaid; tajub oma mälu mahtu ning kordab teadlikult üle meeldejäetavat materjali.
3. Sotsiaalsed ja enesekohased oskused:
- Mõistab teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi;
 - Vastutab rohkem oma tegevuse eest ja räägib oma kavatsustest;
 - Suudab oma emotsioone ja tundeid kontrollida, oskab ka teisi arvestada ning suhtub teiste laste tegevusse sallivamalt;
 - Suudab tegutseda iseseisvalt ning sõltub vähem oma vanematest;
 - Algatab mängu ja tegevusi;
 - Püüab kõigea hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes; otsib vastastikust mõistmist ja kaasaelamist oma tunnete;
 - Hoolib väiksematest, osutab abi ja küsib seda vajaduse korral ka ise;
 - Loob sõprussuhteid;
 - Järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi;
 - Talub muutusi ja vanematest lahusolekut, siiski on uues situatsioonis ebakindel ja võib tõmbuda endasse;
 - Arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ja teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui ka teiste puhul.

LAPSE ARENGU HINDAMINE

- Lasteasutuse õpetaja jälgib ja hindab aasta vältel lapse arengut, tehes kokkuvõtte üks kord aastas, kevadel. Arengu kirjelduse annab õpetaja lapsevanemale arenguveestlusel. Suulise ülevaate lapse arengust ja edusammudest annab õpetaja vanemale jooksvalt igapäevase suhtlemise käigus ja arenguveestlusel.
- Jälgitakse lapse kehalist arengut: üld- ja peenmootorikat; vaimset arengut: psüühilisi protsesse, õppimise alusoskusi, kõne mõistmist ja kasutamist; sotsiaalset arengut: suhtlemist, mängu, toimetulekut, emotsioonide kontrolli ja väljendusoskust, kõlbelist, esteetilist arengut. Kõne arengu jälgimisel osaleb lasteaia logopeed, tegeledes ka varajase kõnepuute väljaselgitamise ja kõneraviga. Lapse arengu kirjeldamisel osalevad oma tähelepanekutega liikumisõpetajad, muusikaõpetajad, logopeed eripedagoog (muusikaõpetajad ja liikumisõpetajad põhiliselt füüsilise arengu kirjeldamisel; muusikaõpetajad ja eripedagoog vaimse ja sotsiaalse arengu kirjeldamisel).
- Lapse arengu jälgimisel kasutatakse erinevaid vaatluslehti tähelepanekute tegemiseks, intervjuusid lastega, laste tööde analüüsi (õppekava lisana soovitatavad vaatlusvõtted eri vanusegruppides). Tunnustatakse toimetulekut, arenemist, väärtustatakse saavutatut. Iga last hinnatakse lähtuvalt tema individuaalsest arengust.
- Arengukirjelduse koostamisel on aluseks lapse arengu eeldatavad tulemused (vt. Riiklik õppekava). Arengukirjelduses kajastatakse lapse kehalist, vaimset ja sotsiaalset arengut lasteaia õppeaasta jooksul. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest endast lähtuvalt, väärtustatakse saavutatut. Tunnustatakse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
- Kooliminevatele lastele koostatakse kevadel Tallinna Haridusameti soovitatud formaadis koolivalmiduskaart kahes eksamplaris, millest üks antakse lõpupeol koolimineva lapse vanematele allkirjade vastu kaasa ja teine vanemate ja õpetajate ning direktori allkirjadega eksemplar jääb lasteaia arhiivi.
- Lapse arengu jälgimisel kogutud andmed on konfidentsiaalsed ja neid kaitstakse vastavalt kehtivatele seadustele.